

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ,  
ЖУРНАЛІСТИКИ ТА МИСТЕЦТВ  
Кафедра німецької та романської філології**

**Кваліфікаційна робота (проект)  
ІНТЕРКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ СКЛАДНИХ СЛІВ У НІМЕЦЬКИХ  
МАСМЕДІА: ВІДОБРАЖЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАПОЗИЧЕНЬ  
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Виконала: студентка 2М курсу  
08-291М групи, денної форми  
спеціальності 035 Філологія, 035.043  
германські мови та літератури  
(переклад включно), перша - німецька  
Попкова Оксана Анатоліївна  
Науковий керівник: к.пед.н., доц. Гоштанар І.В.  
Рецензент: к.філ.н., доц. Осіпчук Г.В.

Івано-Франківськ – 2025

## **ЗМІСТ**

|                                                                                                                                                                                                                           |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ВСТУП.....</b>                                                                                                                                                                                                         | <b>3</b>  |
| <b>РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження складних слів у контексті<br/>інтеркультурної комунікації.....</b>                                                                                                             | <b>8</b>  |
| 1.1. Загальна характеристика складних слів як мовного явища.....                                                                                                                                                          | 8         |
| 1.2. Інтеркультурна комунікація та її лінгвістичні виміри.....                                                                                                                                                            | 11        |
| 1.3. Запозичення як інструмент міжкультурного впливу.....                                                                                                                                                                 | 13        |
| Висновки до розділу 1 .....                                                                                                                                                                                               | 16        |
| <b>РОЗДІЛ 2. Інтеркультурна семантика та вживання складних слів у<br/>німецьких масмедіа.....</b>                                                                                                                         | <b>18</b> |
| 2.1. Роль складних слів у формуванні міжкультурного дискурсу.....                                                                                                                                                         | 18        |
| 2.2. Тематичні сфери інтеркультурного впливу у масмедіа.....                                                                                                                                                              | 20        |
| 2.3. Способи мовної адаптації в німецькому масмедійному дискурсі.....                                                                                                                                                     | 23        |
| 2.4. Репрезентація культурних кодів у складній лексиці медіа.....                                                                                                                                                         | 26        |
| Висновки до розділу 2.....                                                                                                                                                                                                | 29        |
| <b>РОЗДІЛ 3. Інтеркультурні особливості складної лексики в дискурсі<br/>провідних німецькомовних медіа (на матеріалі газет Die Zeit, Der Spiegel,<br/>Süddeutsche Zeitung, Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)).....</b> | <b>31</b> |
| 3.1. Жанрова специфіка медіатекстів у німецькомовних газетах.....                                                                                                                                                         | 31        |
| 3.2. Типологія складних слів у текстах німецькомовних масмедіа.....                                                                                                                                                       | 38        |
| 3.3. Тематичні поля інтеркультурної семантики: політика, наука, соціум.....                                                                                                                                               | 48        |
| Висновки до розділу 3.....                                                                                                                                                                                                | 56        |
| <b>ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....</b>                                                                                                                                                                                             | <b>58</b> |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>                                                                                                                                                                                    | <b>60</b> |

## ВСТУП

**Актуальність дослідження.** Сучасний німецькомовний медіадискурс відображає динамічні процеси глобалізації, міжкультурної взаємодії та мовної гібридизації, є одним із найдинамічніших майданчиків міжкультурної взаємодії. Саме у медіатекстах швидко фіксуються нові культурні практики, соціальні інновації та міжмовні контакти, що відображено на словотвірній парадигмі сучасної німецької мови. Під впливом інтенсивних контактів між культурами та мовами лексика німецьких масмедіа зазнає постійних змін, серед яких особливе місце займають складні слова (*Komposita*). Саме вони часто стають своєрідними маркерами часу, віддзеркалюючи соціокультурні тенденції, технологічні новації та інтернаціональні впливи, є продуктивним «економним» засобом концептуалізації складних реалій, що поєднують номінацію і пояснення.

Завдяки своїй гнучкості та здатності до семантичного розширення, німецька мова активно інтегрує іншомовні елементи у процес творення нових складних слів – особливо у публіцистичних і медійних текстах, які прагнуть бути актуальними, стислими й виразними. Такі слова, як *Onlineplattform*, *Klimapolitik*, *Gendersternchen* чи *Fake-News-Kampagne*, не лише демонструють тенденцію до запозичення, а й відображають міжкультурні процеси осмислення глобальних реалій.

Проблематика інтеркультурної зумовленості складних слів і запозичень посідає помітне місце у сучасній германістиці та міжкультурній лінгвістиці. Теоретичні засади словоскладання у німецькій мові розробляли Г. Фляйшер (G. Fleischer), І. Гансен (I. Hansen), Р. Байер (R. Bauer), Р. Ліпка (R. Lipka), Дж. Бойї (G. Booij), а також Х. Доналдсон (H. Donaldson), І. Рокель (I. Rochel) та ін., які досліджували структурно-семантичну організацію композитів і механізми їх функціонування у німецькій та інших германських мовах. Питання морфологічної продуктивності, прозорості та когнітивної мотивації композитів розглядають П. Шульце (P. Schulze), Б. Ганге (B. Gange), тоді як

П. Айзенберг (P. Eisenberg) і Х. Мюглер (H. Mügler) акцентують на нормативних і синтаксичних особливостях складних слів у сучасній німецькій мові. В аспекті міжмовної взаємодії та інтеркультурних процесів вагомими є праці Й. Болтена (J. Bolten), У. Буссе (U. Busse), Я. Матраса (Y. Matras) і Г. Гаусенблас (H. Hausenblas), які аналізують вплив глобалізаційних чинників на словотвірні моделі. Особливу увагу гібридним композитам, кодовому перемиканню нижче рівня слова та феномену «Denglisch» приділяють О. Онисько (A. Onysko), К. Піерантозі (C. Pierantozzi), Х. Гаген (H. Hagen). В українському мовознавстві питання запозичень, інтеркультурної адаптації в німецьких медіатекстах висвітлено у працях В. А. Карпюк, І. І. Пірог, М. А. Магеррамової, Н. М. Шумарової, Т. М. Радзієвської, О. В. Забузької, О. І. Коцюби, Т. Р. Кияк. Водночас, попри наявність ґрунтовних теоретичних розвідок, недостатньо дослідженими залишаються прагматичні, когнітивно-семантичні та культурно-репрезентативні функції композитів у німецькомовному масмедійному дискурсі, що й визначає наукову новизну та актуальність роботи.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Кваліфікаційна робота виконана на кафедрі німецької та романської філології в межах комплексної теми «Структурно-семантичний та комунікативно-дискурсивний аспекти дослідження мовно-мовленнєвих одиниць німецької та романської мов» (номер держреєстрації 0121U110816).

**Мета** кваліфікаційної роботи – здійснити комплексний аналіз особливостей функціонування складної лексики в німецькомовних медіатекстах у контексті інтеркультурної комунікації, глобалізаційних процесів і лексичних запозичень.

Для досягнення поставленої мети розв'язано такі основні **завдання**:

- 1) систематизувати основні наукові підходи до дефініції складних слів та запозиченої лексики;
- 2) проаналізувати типові складні лексеми та запозичення, що репрезентують глобалізаційні тенденції;

3) встановити зв'язок між мовними особливостями медіатексту та інтеркультурним контекстом, який він формує;

4) окреслити роль медіа у трансформації та адаптації лексичних одиниць іншомовного походження.

**Об'єкт дослідження** – медіатексти німецькомовної преси як носії лінгвістичних і культурних процесів у сучасному інформаційному просторі.

**Предмет дослідження** – складна лексика та лексичні запозичення в німецьких медіатекстах, їх роль у відображенні глобалізаційних тенденцій та інтеркультурного дискурсу.

**Матеріал** проведеного дослідження становлять складні лексеми, дібрані методом суцільної вибірки з періодичних німецькомовних газетних видань та їх електронних аналогів, зокрема Die Zeit, Der Spiegel, Süddeutsche Zeitung, Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) упродовж 2020-2025 pp.

**Методи дослідження** зумовлені метою та завданнями роботи: **описовий метод** – для визначення теоретичних понять, аналізу наукових підходів до складних слів, запозичень і міжкультурної комунікації; **метод контент-аналізу** – для вивчення текстів німецькомовних газет з метою виявлення складних слів, що мають інтеркультурне та глобалізаційне забарвлення; **семантичний аналіз** – для дослідження значення складної лексики та культурних концептів, які вона репрезентує; **метод типологічної класифікації** – для групування складних слів за тематичними, структурними та культурними критеріями; елементи **когнітивного аналізу** – для інтерпретації мовних одиниць як репрезентантів концептуального й культурного простору.

**Наукова новизна** одержаних результатів полягає у комплексному аналізі функціонування складної лексики та запозичених слів у німецькомовних медіатекстах у контексті інтеркультурної комунікації. У роботі досліджено мовні засоби репрезентації іншомовних елементів у публіцистичному дискурсі з урахуванням їх семантичної складності та культурної маркованості. Запропоновано класифікацію гібридних композитів

та визначено лінгвістичні механізми її адаптації, що сприяють формуванню інтеркультурного контексту сучасних німецьких медіа.

**Практичне значення роботи** полягає в можливості використання результатів кваліфікаційної роботи при розробці навчальних курсів з лексикології, стилістики, медіалінгвістики та міжкультурної комунікації для студентів-філологів, у створенні глосаріїв або лексичних баз складних слів сучасної німецької преси.

**Апробація результатів дослідження.** Основні теоретичні положення і практичні результати кваліфікаційної роботи було представлено у вигляді доповідей на наукових конференціях всеукраїнського та міжнародного рівня: «Складні слова як маркери інтеркультурного дискурсу: німецькомовні масмедіа у фокусі лінгвістичного аналізу» на Всеукраїнських Грищенківських читаннях-2025 (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 10 жовтня 2025 року, м. Ніжин); «Особливості відтворення коеференції в перекладі німецькомовних медіатекстів українською» на III Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців «Світ у медіа, медіа у світі: тенденції і перспективи» (Національний університет біоресурсів та природокористування, 6 листопада 2025 року, м. Київ); «Інтеркультурна специфіка функціонування складних слів у медіа» на III Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Наука в епоху соціокультурних змін: реалії, перспективи та сталий розвиток» (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 24 жовтня 2025 року, м. Дніпро). Виголошено доповіді на науково-методичних семінарах професорсько-викладацького складу кафедри німецької та романської філології.

**Публікації.** Результати наукової роботи висвітлено у одноосібній статті «Функціональне навантаження складних слів у німецьких медіатекстах: між точністю і креативністю». Магістерські студії. Альманах. Вип. XXV. 2025. Херсон-Івано-Франківськ. ХДУ, 2025.

**Структура й обсяг роботи.** Загальний обсяг даної роботи – 63 сторінки. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (42 позиції, з них – 32 джерела англійською та німецькою мовами).

## РОЗДІЛ 1.

### ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

#### 1.1. Загальна характеристика складних слів як мовного явища

У сучасній лінгвістичній науці складні слова розглядають як одну з найпродуктивніших словотвірних моделей, що забезпечує лексичне збагачення та динамічний розвиток мовної системи. Згідно з усталеною у германістиці традицією, під композитом розуміють «лексичну одиницю, утворену шляхом поєднання двох або більше основ, які разом формують нове семантичне ціле» [19, с. 26]; «Ein Kompositum ist ein Wort, das aus mindestens zwei freien Morphemen besteht, die zusammen eine neue lexikalische Einheit bilden» [20, с. 153]; «Komposition ist ein Wortbildungsprozess, bei dem zwei oder mehr Lexeme zu einem neuen Lexem verbunden werden» [23, с. 47]. Тож можемо узагальнити, що композит у германістиці — це словотвірна одиниця, утворена поєднанням двох або більше вільних морфем (основ чи лексем), що разом утворюють нове слово з цілісним лексико-семантичним значенням. Композити є результатом синтетичної номінації, коли кілька понять інтегруються у нову концептуальну одиницю.

З огляду на структурно-семантичну природу, композити характеризуються низкою ознак, що відрізняють їх від синтаксичних словосполучень, а саме: *морфологічна цілісність*, тобто функціонування як неподільних одиниць словозміни, *лексико-семантична єдність*, оскільки їх значення часто не зводиться до простої суми значень складників; *синтаксична неподільність* та *фонетична єдність*, що виражена одним головним наголосом [20, с. 156].

Варто наголосити, що німецька мова є однією з тих мов, у яких композити не лише кількісно переважають інші словотвірні типи, а й відіграють істотну роль у концептуалізації нових соціокультурних реалій. Саме тому композити

посідають особливе місце в медійному дискурсі, що віддзеркалює процеси глобалізації, технологізації та міжкультурної взаємодії.

У теоретичній морфології одним із ключових параметрів класифікації складних слів є тип структурної організації голови (*headedness*). Під «головою» розуміють той компонент композита, що визначає граматичні властивості всього складного слова (зокрема, його частиномовну належність, рід, число, відмінок тощо) та лексико-семантичний тип утворення. Саме голова визначає основну категоріальну та семантичну домінують композита, тоді як інший компонент або компоненти виконують модифікаційну чи уточнювальну функції [38].

Переважає більшість німецьких композитів є правоголовими (*right-headed*), тобто головний елемент розташований у кінцевій позиції: *Haus+tür* → *Haustür*, де другий компонент (*Tür*) визначає граматичний рід та категорію слова. За спостереженням G. Booij, «the dominant pattern in Germanic compounding is right-headedness, with the rightmost element functioning as the formal and semantic head» [14, с. 64]. Такі утворення належать до ендосентричних композитів (*endocentric compounds*), у яких увесь композит є різновидом голови (наприклад, *Zeitungsindustrie* – це різновид *Industrie*).

Поряд із цим, у сучасній німецькій мові спостерігаємо також ексоцентричні (exocentric) або лівоголові (*left-headed*) структури, у яких семантичний центр не збігається з формальним ядром. До таких належить, наприклад, *Rotkopf*, де жоден компонент окремо не позначає референта, властивого цілому [14, с. 45]. Крім того, виділяють координативні (copulative) композити, у яких обидва компоненти є рівноправними (*Strichpunkt, blaugrün*).

У контексті глобалізації та інтенсифікації міжмовних контактів інтеркультурний аспект композитів набуває особливої ваги. Мовні контакти не лише сприяють запозиченню лексичних одиниць, але й впливають на словотвірні моделі, зокрема на способи компонування. Це означає, що композити відображають мовну адаптацію культурних концептів, притаманних іншомовним реаліям.

Особливо виразно цей процес простежуємо у німецькому медіадискурсі, де значну кількість складних слів утворено із залученням англійських або гібридних компонентів: *Onlineplattform*, *Social-Media-Kampagne*, *Gamingbranche*, *Fake-News-Verbreitung*. У таких утвореннях англійські складники (*online*, *social media*, *gaming*, *fake news*) поєднуються з німецькими основами (*Plattform*, *Kampagne*, *Branche*, *Verbreitung*), зберігаючи при цьому правоголову структуру. Подібні композити не лише демонструють морфологічну гнучкість німецької мови, а й репрезентують інтеркультурні процеси мовного запозичення, коли запозичені елементи інтегруються у власну словотвірну систему.

Як слушно зауважує Ульріх Буссе, «медіалізовані англіцизми функціонують не як сторонні запозичення, а як частина німецького лексичного корпусу, що сигналізує належність до глобальної інформаційної спільноти» [15, с. 63]. Тож, німецькі композити виступають маркером глобалізованої культури, відображаючи тенденції до інтернаціоналізації знань, технологій і комунікативних практик.

Крім того, в емпіричному дослідженні Cristina Pierantozzi та Gloria Cocchi фіксуємо появу гібридних композитів у результаті кодового перемикання (*code-switching below word level*) італійсько-німецькому чи італійсько-англійському творенні, що ще виразніше виявляє інтеркультурну природу сучасного словотвору [33, с. 177-193]. Це явище підтверджує, що мовна система в умовах культурного контакту не лише запозичує готові одиниці, але й творить нові комбінації елементів із різних мовних джерел.

Отже, складні слова у німецькій мові становлять універсальний механізм мовної адаптації, який водночас виконує когнітивну, номінативну та культурно-репрезентативну функції. Правоголова структура композитів, притаманна германським мовам, забезпечує їхню морфологічну стабільність, тоді як інтеркультурна взаємодія сприяє появі гібридних форм, що віддзеркалюють процеси глобалізації та інтеграції іншомовних елементів у медійному просторі сучасної німецькомовної преси.

## 1.2. Інтеркультурна комунікація та її лінгвістичні виміри

Інтеркультурна комунікація є однією з провідних категорій сучасного мовознавства, яка відображає процеси взаємодії між представниками різних культурних спільнот і комунікативних традицій. Як зазначає Й. Болтен, інтеркультурна комунікація постає не лише як соціальний, а й як лінгвістичний феномен, у межах якого мова виконує роль посередника між культурами, забезпечуючи обмін знаннями, цінностями й моделями поведінки [13]. У поданому контексті мова є не стільки інструментом передавання інформації, скільки механізмом репрезентації культурних змістів.

У лінгвістичному вимірі інтеркультурна комунікація реалізована через низку системних явищ, серед яких особливе місце посідають лексична динаміка, трансформація дискурсивних конвенцій та формування культурних кодів, що у сукупності відображають процеси глобалізації та культурної інтеграції.

Одним із найпомітніших проявів інтеркультурної взаємодії є лексична динаміка, пов'язана з появою номінацій, що репрезентують нові соціокультурні реалії. Як доводить О. Онисько, англіцизми у сучасній німецькій мові не лише заповнюють лексичні лакуни, а й сигналізують про належність до глобалізованого інформаційного простору [32, с. 59-64]. Такі одиниці, як *Lockdown-Politik* («політика локдаунів») або *Diversity-Management* («менеджмент різноманітності»), демонструють активне засвоєння іншомовних елементів та їх структурну інтеграцію в німецький словотвір. Поряд з цим У. Буссе підкреслює, що медіалізовані англіцизми дедалі частіше функціонують не як сторонні запозичення, а як складова німецького лексикону, що відображає процес інтернаціоналізації комунікації [15].

Другий аспект інтеркультурної комунікації пов'язаний із трансформацією дискурсивних конвенцій, що формують нові стандарти мовної поведінки. У німецькому комунікативному просторі подібні зміни спостерігаємо у поширенні політкоректності, впровадженні гендерно-

чутливої мови та з'яві нових орфографічних стратегій (зокрема використання гендерних маркерів – *Student\*innen, Lehrer:innen* – або дефісування). Такі явища вказують на глибоку взаємодію соціальних і лінгвістичних чинників, які формують сучасні норми комунікативної етики. Подібні процеси фіксуємо досить часто й в українському публіцистичному дискурсі. Зокрема, Л. Масенко наголошує, що вплив глобальних ідеологічних тенденцій, зокрема феміністичного руху та практик інклюзивності призводить до переосмислення функцій мови як інструменту соціальної справедливості [6, с. 71].

Третім лінгвістичним виміром інтеркультурної комунікації є культурно-семіотичний, що охоплює процес формування ключових концептів-символів сучасності. У німецькому політичному та медійному дискурсі такі поняття, як *Energiewende* («енергетичний поворот») чи *Zeitenwende* («злам епохи»), виступають культурними кодами, що концентрують складні соціальні, політичні та ідеологічні смисли [18, с. 214-215; 524-525; 620-621]. Композитна структура таких лексем сприяє семантичній компактності та когнітивній доступності, роблячи їх ефективними засобами відображення глобальних процесів.

Важливу роль у функціонуванні й поширенні таких одиниць відіграють медіа, що виконують функцію посередника між локальним і глобальним культурним простором. За спостереженням дослідників, сучасний німецький медіадискурс є простором інтеркультурної інтеграції, де композити набувають додаткового прагматичного навантаження – виконують функції тематизації, інтерпретації й оцінки соціально значущих подій [10, с. 200-204]. Зокрема, у газетних заголовках і лідах такі утворення, як *Corona-Politik, Energiekrise* чи *Digitalstrategie*, виступають маркерами культурної ідентичності й глобальної взаємодії.

Отже, інтеркультурна комунікація у сучасному мовознавчому розумінні постає як багаторівневий феномен, у межах якого мова виконує не лише комунікативну, а й культурно-інтегративну функцію. Вона забезпечує циркуляцію соціальних смислів між різними культурними просторами,

сприяючи формуванню спільного семіотичного поля. Лінгвістичні прояви інтеркультурності – зокрема динаміка лексики, зміна дискурсивних конвенцій та виникнення культурних кодів – є свідченням того, що мова здатна адаптуватися до глобальних процесів, залишаючись водночас носієм національної культурної специфіки.

### **1.3. Запозичення як інструмент міжкультурного впливу**

Сучасна мовна ситуація у німецькомовному просторі демонструє посилення міжкультурних контактів, що відображені у динаміці лексичної системи. Одним із найяскравіших проявів цього процесу є інтенсивне входження іншомовних елементів, передусім англіцизмів, у різні сфери вжитку – від медіа до офіційно-ділового стилю.

Інтенсивність запозичень з тієї чи тієї мови зумовлена як інтралінгвальними так і екстралінгвальними чинниками. Протягом уже декількох десятиріч домінантними у світі є США, а міжнародною мовою – англійська. Причому процес запозичення відбувається на багатьох рівнях мови: фонетичному, орфографічному, морфологічному, словотвірному, семантичному, стилістичному. Словотвірна продуктивність запозичень є характерною ознакою їх успішної асиміляції в мові.

В німецькій філології традиційно поділяють запозичену лексику на іншомовні слова (Fremdwörter) та запозичені слова, так звані засвоєні (Lehnwörter). В німецькій мові англійські запозичення трапляються у вигляді кальок (Lehnübersetzungen), у вигляді часткового перекладу (Lehnübertragung), запозиченого значення (Lehnbedeutungen), новотворів, що формально не залежать від іншомовного зразка (Lehnschöpfungen), запозичення форми (Fremdwörterübernahmen). На сучасному етапі в німецьку мову з англійської входить все більше прямих запозичень з незмінною формою та значенням. До особливих форм англійських запозичень відносять вторинні запозичення (Sekunderentlehnungen) та подвійні запозичення (Doppelentlehnungen).

Англійські запозичення, «вбудовуючись» в систему німецької мови сполучаються власне з німецькими лексемами й утворюють слова-гібриди так званий *Denglisch* [12, с. 1-4; 30, с. 143-148].

Як слушно зауважує П. Айзенберг, запозичення сьогодні виступають не лише засобом номінації нових понять, а й механізмом міжкультурного впливу, що сприяє циркуляції знань, технологій та ідеологічних моделей у глобальному комунікативному просторі. Відповідно, аналіз запозичень у сучасній німецькій мові є надзвичайно важливим для розуміння тенденцій мовного розвитку під впливом глобалізації, медіалізації та цифровізації суспільства [21].

Насамперед слід зазначити, що джерела запозичень у сучасній німецькій мові є багаторівневими. Вони охоплюють міжнародний, політичний, економічний, інформаційний та академічний дискурси, де англійська мова виконує роль *lingua franca* (посередника) сучасної глобальної комунікації. Як засвідчують переважна більшість сучасних лінгвістичних розвідок, лівова частка нових лексем походить із англomовного медіа- та технологічного середовища (*Homeoffice, E-Government, Green-Deal-Umsetzung, Cancel Culture, Diversity Management*). Вони не лише виконують номінативну функцію, а й фіксують інтеркультурні смисли, відображаючи тенденції до концептуальної універсалізації соціальних понять.

У контексті дослідження запозичень доцільно розглянути основні типи та стратегії адаптації, що забезпечують їхнє успішне входження у структуру німецької мови. Умовно виокремлюють три ключові рівні адаптаційних процесів – графічний, морфологічний і семантичний [31; 15].

Графічна адаптація полягає у формальному наближенні іншомовних елементів до норм німецького правопису. Як зазначається в *Amtliches Regelwerk der deutschen Rechtschreibung* (Rat für deutsche Rechtschreibung, 2024), дефіс використовують для підвищення читабельності та структурної прозорості складних утворень, особливо тих, що містять іншомовні компоненти або аббревіатури (*E-Mail, E-Government, E-Commerce*). Таке

графічне рішення сприяє не лише правильному сприйняттю слова, а й його візуальній інтеграції в орфографічну систему мови. Збереження великої літери в іншомовних іменниках (*das Homeoffice, der Manager, die Apps*) засвідчує адаптацію запозичень до категорійної системи німецької морфології.

Морфологічна адаптація передбачає інтеграцію запозичених одиниць у граматичну систему мови через узгодження з її флексійними моделями. Як відзначає О. Онисько, більшість англіцизмів підлягає типовим для німецької мови парадигмам відмінювання та словозміни (*des Homeoffices, den Events, die Downloads*). Показовою рисою морфологічної адаптації є додавання сполучного *Fugen-s* у складних структурах – *Startupszene / Startup-Szene, Servicebereich, Marketingstrategie*, – що свідчить про внутрішню словотвірну активність запозичених компонентів [31]. Така інтеграція демонструє не пасивне запозичення, а засвоєння іншомовних одиниць відповідно до структурних принципів німецької мови.

Семантична адаптація відображає процес переосмислення значень відповідно до нових комунікативних контекстів. Так, у німецькому медійному дискурсі такі одиниці, як *Cancel Culture* чи *Culture Wars*, набули специфічних смислів, пов'язаних із політичними або ідеологічними протистояннями. Подібні лексеми перестали сприйматися як запозичення і стали частиною німецької семантичної системи, відображаючи соціальні процеси, що є обговорюваними у глобальному публічному просторі. Як наслідок, медіа є каталізатором семантичної адаптації, перетворюючи запозичені лексеми на маркери соціальних і культурних тенденцій.

Особливий інтерес становлять так звані **гібридні композити**, які поєднують елементи різного мовного походження у межах одного словотвірного цілого, напр.: *Media-Kampagne, Smart-Verbraucher, Energie-Policy*. Як зазначено нами вище, подібні утворення виникають унаслідок кодового перемикання нижче рівня слова (*code-switching below word level*) й відображають гнучкість морфологічних систем у багатомовних середовищах [33, с. 177-193]. Прийнятність подібних структур залежить від граматичної

сумісності контактних мов. У випадку німецько-англійського контакту подібні гібридні конструкції є природними, адже обидві мови мають правобічну головність. Це пояснює продуктивність таких поєднань у медійному та корпоративному дискурсах, де вони виконують когнітивну функцію стислого позначення складних соціокультурних феноменів.

Отже, запозичення в сучасній німецькій мові постають як багаторівневий механізм міжкультурного впливу, що поєднує графічну, морфологічну та семантичну адаптацію. Вони відображають не лише мовну, а й культурну гнучкість суспільства, здатного інтегрувати зовнішні елементи без втрати власної ідентичності. Сучасний німецькомовний публіцистичний дискурс є не пасивним реципієнтом англійськомовного впливу, а активним учасником глобальної мовної взаємодії, який перетворює запозичення на внутрішній ресурс лексико-семантичного розвитку.

### **Висновки до розділу 1.**

Інтеркультурна комунікація є ключовим чинником активізації словотвірних процесів у сучасній німецькій мові. Медіалізація та інтенсифікація мовних контактів з англійською сприяють формуванню гібридних композитів що поєднують англomовні та німецькі основи, не порушуючи морфологічної цілісності мови-реципієнта. Такі утворення відображають не механічне запозичення, а креативну інтеграцію іншомовних елементів, що свідчить про адаптивність німецької морфологічної системи.

У межах інтеркультурної комунікації складні слова виконують роль посередників між культурами, забезпечуючи циркуляцію знань, цінностей і концептів. У цьому контексті композити стають інструментами концептуалізації нових соціальних явищ і культурних кодів, що структурують дискурс сучасної преси. Їхня компактність, семантична насиченість і здатність відтворювати складні культурні смисли сприяють формуванню спільного комунікативного простору.

Складні слова в німецькій мові є не лише граматичною або словотвірною категорією, а й важливим інструментом інтеркультурної комунікації. Вони поєднують функції мовної економії, когнітивної репрезентації та культурної інтеграції, відображаючи взаємопроникнення локальних і глобальних смислів. Композити забезпечують гнучкість німецької мовної системи, сприяють її відкритості до інновацій і виконують роль структурно-семантичного посередника між національною традицією та глобалізованим комунікативним простором.

## РОЗДІЛ 2.

# ІНТЕРКУЛЬТУРНА СЕМАНТИКА ТА ВЖИВАННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ У НІМЕЦЬКИХ МАСМЕДІА

### 2.1. Роль складних слів у формуванні міжкультурного дискурсу

Складні слова є однією з найхарактерніших рис німецької мови та найпродуктивнішим способом словотвору, що дозволяє точно й компактно виражати складні поняття, зокрема ті, які виникають у результаті міжкультурної взаємодії. У німецькому масмедійному дискурсі композити відіграють ключову роль у формуванні смислової структури повідомлення та відображенні соціально-культурних процесів, що відбуваються як у межах Німеччини, так і на глобальному рівні.

На думку Г. Фляйшера, словоскладання у німецькій мові виконує когнітивну функцію, оскільки дозволяє мовцям структурувати нові знання та інтегрувати їх у наявну мовну картину світу [23, с. 93]. Композити є не лише засобом номінації, а й механізмом концептуалізації нових соціальних явищ. Наприклад, такі складні лексеми, як *Negativsteuer*, *Migrationshintergrund*, *Willkommenskultur*, *Flüchtlingskrise* виникли як наслідок суспільної потреби номінування явищ, що пов'язані з міграцією, глобалізацією та культурним обміном.

Важливим теоретичним орієнтиром для розуміння внутрішньої структури композитів є підхід Тільмана Хьолє, який розробив концепцію спільної структурної основи композиції та деривації у творенні складних слів. На його думку, обидва процеси підпорядковуються єдиній морфологічній закономірності: нові лексеми утворюються шляхом поєднання двох чи більше морфем, що організуються за принципом внутрішньої конститuentної структури (*Konstituentenstruktur*). Учений доводить, що композит не є простою сумою слів, а утворює ієрархічну морфологічну структуру, подібну до синтаксичної та є лексичною одиницею зі складною внутрішньою організацією [25, с. 24-28].

Застосування ідей Т. Хьоле є релевантним і для аналізу інтеркультурних композитів, оскільки вони також поєднують у своїй структурі елементи різного походження, зберігаючи при цьому цілісність морфологічної організації, демонструючи не механічне поєднання запозичених і власних компонентів, а системне вписування іншомовного елемента у словотвірну модель німецької мови.

Як зауважує Л. Мацько, «складні слова у мові медіа виконують функцію семантичної компресії та дозволяють відобразити доволі складне явище або поняття більш лаконічно, зберігаючи змістовне наповнення» [7, с. 218]. Це є особливо актуальним у медіадискурсі, де важлива лаконічність мовлення, але водночас необхідно забезпечити інформативне навантаження медіатексту.

Підтвердженням цього є приклади з німецьких медіа: *Die Flüchtlingskrise hat Europa vor enorme Herausforderungen gestellt und die politische Landschaft nachhaltig verändert*“ (Der Spiegel, 2016), де складна лексема *Flüchtlingskrise* є не лише номінацією явища, але й як інтерпретаційний фрейм, що створює певну оцінну перспективу та водночас інформує та формує ставлення до інтерпретації реальності.

Композити також виконують функцію мовних маркерів міжкультурної взаємодії. Наприклад, складні лексеми *Kulturaustausch*, *Fremdenfeindlichkeit*, *Integrationspolitik*, *Mehrsprachigkeit* відображають теми, пов'язані з етнокультурними контактами, соціальною інтеграцією та толерантністю. Медіа використовують їх для систематичного конструювання образів «свого» та «чужого» у публіцистичному дискурсі, формуючи моделі соціальної перцепції [42, с. 109].

На думку А. Вежбицької, «мова є носієм культурних сценаріїв, закріплених у значеннях слів» [40, с. 42]. Тож, композити можемо інтерпретувати як носії втіленого культурного знання: напр. складна лексема *Willkommenskultur* відображає не просто політику інтеграції, а культурну цінність толерантності, що є частиною сучасної німецької ідентичності. Вона

кодифікує певний культурний сценарій – підтримку соціальної рівності для мігрантів.

Складні слова є ще й інструментом маніпуляції та мовної ідеології. Напр.: *Asylmissbrauch*, у значенні «зловживання правом на притулок» або ж *Sozialtourismus*, часто уживані у популістських політичних медіа, створюють негативні конотації щодо мігрантів: *Asylmissbrauch in Bremen – Ermittler decken massive Verstöße auf* (Der Spiegel, 27.04.2020); *Der CDU-Sozialflügel hat Parteichef Friedrich Merz wegen des Gebrauchs des Wortes «Sozialtourismus» in Bezug auf ukrainische Flüchtlinge und der anschließenden Entschuldigung schwere Vorwürfe gemacht* (Die Zeit, 28.09.2022). Це свідчить про те, що складні слова не є семантично нейтральними одиницями, а функціують як інструменти комунікативно-прагматичного впливу у медійному дискурсі.

Отже, можна стверджувати, що складні слова у німецькому масмедійному дискурсі не лише виконують функцію номінації, але й активно формують міжкультурний дискурс через концептуалізацію соціальних явищ, інтерпретаційну функцію, ідеологічну навантаженість та культурну маркованість. Вони є не просто лінгвістичною категорією, а інструментом комунікативно-прагматичного та дискурсивного впливу.

## 2.2. Тематичні сфери інтеркультурного впливу у масмедіа

Інтеркультурний вимір сучасного німецького масмедійного простору є відображенням глобальних процесів комунікативної взаємодії, які призводять до з'яви численних лінгвістичних гібридів та нових словотвірних моделей. Масмедіа, як зауважує Р. Водак, функціює не лише як «посередник» інформації, а й як «інституція смислотворення», що формує суспільну думку через мову [42, с. 27]. Саме в медійному середовищі активізується творення інтеркультурних складних слів, що поєднують елементи різних мов і культур, втілюючи тенденції глобалізації, європеїзації та культурної інтеграції.

Серед аналізованої нами складної лексики, виділяємо декілька стійких тематичних груп:

– **складні слова як прояв глобалізації**: у німецькому медіадискурсі цей процес активізується через створення гібридних композитів типу *Online-Community*, *Event-Manager*, *Start-up-Szene*, у яких англійські запозичення інтегруються в німецькі словотвірні структури. Подібні новотвори, відомі як прояви «*Denglisch*», мають високу частотність у медіа та зорієнтовані на молодіжну, техно- та бізнес-аудиторію. За спостереженням Я. Матраса, у мовах з інтенсивними міжкультурними контактами спостерігається тенденція до «морфологічної адаптації іншомовних елементів» [29, с. 153]. Напр.: ***Start-up-Szene in Sachsen mit Stärken und Nachholbedarf*** (Die Zeit, 04.04.2025). Де лексема *Start-up-Szene* репрезентує процес інтернаціоналізації економіки, а сам композит демонструє інтеграцію англійського компонента у німецьку морфологічну структуру; *Dort können unsere Abonnentinnen und Abonnenten künftig ihre Meinung zu aktuellen Debatten mitteilen und in den Austausch treten mit der SPIEGEL-Online-Community und der Redaktion* (Der Spiegel, 05.12.2023) – репрезентує процес дигіталізації комунікативного простору та формування інтерактивної медіасфери; *Von Weihnachtsfeier bis Messeveranstaltung: Der Event-manager sorgt bei Veranstaltungen für einen reibungslosen Ablauf* (25.01.2020), де складна лексема репрезентує процес глобалізації професійної сфери та транснаціонального поширення управлінських і маркетингових практик. Композит утворений на основі двох англійських компонентів, що повністю інтегровані у німецьку словотвірну систему через відмінкову та морфологічну адаптацію.

Крім англо-німецьких гібридів, значну кількість становлять запозичення з французької мови. Французькі компоненти – *Savoir-vivre*, *Haute-Couture*, *Bureau*, *Engagement* – у складі композитів типу *Savoir-vivre-Mentalität*, *Haute-Couture-Woche*, *Bureauekonomieabbau* надають медійному тексту експресії, стилістичної маркованості та культурного престижу: *Wir sind einfach ein Restaurant mit Savoir-vivre-Mentalität* (Die Zeit, 08.06.2025); *Bei der Haute-*

*Couture-Woche in Paris übertreiben viele Marken den Überschwang* (FAZ, 25.01.2024); *Kritik an Plänen für Bürokratieabbau* (Der Spiegel, 20.06.2025). Як зазначає Г. Фляйшер, «іншомовні компоненти у складі композитів виконують соціосемантичну функцію – вони маркують приналежність мовця до глобальної культури» [23, с. 114].

– **цифрова культура та технології:** *Online-Plattform, Social-Media-Kampagne, Download-Bereich, App-Nutzung*. Складні слова цієї групи демонструють вплив глобальних процесів цифровізації на німецький медіадискурс. Такі композити відображають розвиток нових комунікативних форматів і цифрових технологій, що стали невід’ємною частиною міжкультурного спілкування. Вони позначають явища, які сприяють виникненню нових соціальних практик у віртуальному просторі, а також інтеграції англомовної термінології у німецьку мову як результат глобальної стандартизації цифрової комунікації.

– **економіка та бізнес:** *Start-up-Unternehmen, Global-Player, Business-Strategie, Marketing-Konzept*. Ця група репрезентує економічну сферу міжкультурних контактів, де англомовні запозичення стали маркером сучасного медіадискурсу в економічних текстах. Композити такого типу відображають орієнтацію німецького економічного простору на міжнародні моделі управління, підприємництва й маркетингу. Їхня активна присутність у масмедіа засвідчує глобалізацію економічної лексики та поширення уніфікованої бізнес-культури, яка поєднує елементи різних національних традицій;

– **мода і культура:** композити *Haute-Couture-Markt, Lifestyle-Magazin, Trendsetter-Kultur*, які фіксують процеси культурної глобалізації та естетичної уніфікації. Масмедіа активно транслюють моду як форму культурної комунікації, у якій переплітаються локальні традиції та міжнародні тренди. Використання подібних композитів у медіадискурсі свідчить про глобальну взаємодію культурних кодів і про роль масмедіа як посередника між ними;

– **соціальна інтеграція і мультикультурність:** *Willkommenskultur, Migrationshintergrund Mehrsprachigkeitsförderung*. Композити цієї групи мають виразний соціально-політичний та етичний вимір та позначають явища, що відображають сучасну політику Німеччини у сфері інтеграції мігрантів, підтримки міжкультурного діалогу та багатомовності. Медіа активно використовують подібну лексику для формування позитивного образу культурного різноманіття, сприяючи поширенню цінностей толерантності, інклюзії та міжкультурного порозуміння.

– **сфера європейської ідентичності та політики:** *EU-Beitrittsverhandlungen, Brexit-Debatte, Ukraine-Krise* – композити, що позначають ключові явища політичного життя Європи та відображають процеси формування наднаціональної ідентичності, інтеграції та кризових викликів у межах Європейського Союзу. Через подібні лексеми масмедіа актуалізують політичні наративи, у яких поєднуються національні інтереси та спільні європейські цінності.

Ці сфери демонструють, що сучасний німецький медіадискурс відображає не лише мовні, а й когнітивно-культурні процеси трансформації суспільства. Кожна група композитів має власну функцію: від інформаційної до ідеологічної.

Таким чином, тематичні сфери інтеркультурного впливу в німецьких масмедіа охоплюють як глобальні явища (економіка, технології, мода), так і соціально-політичні процеси (інтеграція, мультикультурність, ідентичність). Складні слова виконують когнітивну, оцінну, ідеологічну та естетичну функції, що підтверджує їхню роль як складових компонентів міжкультурного німецькомовного масмедійного дискурсу.

### **2.3. Способи мовної адаптації в німецькому масмедійному дискурсі**

Мовна адаптація як закономірний результат міжмовної взаємодії є центральним механізмом формування інтеркультурної лексики, що активно

функціонує у німецькому масмедійного дискурсі. У процесі мовної адаптації відбувається структурне, семантичне та прагматичне інтегрування іншомовних елементів у німецьку мовну систему, що особливо відчутно відображено на рівні словотворення. За Я. Матрасом, «мовна адаптація запозичень є не випадковим явищем, а соціокогнітивним процесом мовного пристосування» [29, с. 114].

Німецький масмедійний дискурс є одним із найдинамічніших сфер мовної адаптації через його відкритість до глобального інформаційного входження запозичених елементів. Саме медіа впроваджують у комунікацію неологізми, запозичення, нові словотвірні моделі, серед яких переважають інтеркультурні композити. Проаналізуємо основні моделі мовної адаптації, характерні для німецького масмедійного простору:

– гібридизація, що полягає у поєднанні німецьких й іншомовних компонентів у межах одного композита. Найчастіше гібридизація відбувається з англійською мовою (так званий *Denglisch*), що зумовлено домінуванням англійської у сфері масової культури, технологій і бізнесу [30, с. 143-148]: *Social-Media-Konsum, Event-Management, Online-Redaktion, Start-up-Förderung, Live-Stream-Angebot: Jugendliche mit häufigen Social-Media-Konsum erzielen schlechtere Testergebnisse* (Der Spiegel, 20.10.2025); *Die Wochenzeitung Die Zeit veranstaltet jährlich über 150 Fach-Events – ein konsequentes Beispiel für professionelles Event-Management in einem Medienhaus* (Die Zeit, 20.11.2020); *Die Online-Redaktion der Frankfurter Allgemeine Zeitung publizierte heute einen Beitrag zur Start-up-Förderung mit direkter Verlinkung auf ihr digitales Archiv* (FAZ, 16.10.2023);

У поданий прикладах бачимо як гібридний композит демонструє морфологічну інтеграцію англіцизмів у німецьку словотвірну модель (*Substantiv + Substantiv*), що підтверджує здатність німецької мови пристосовувати запозичення без структурної інтеграції.

– калькування (*Lehnübersetzung*) є способом адаптації, в якій структура і значення іншомовного композита збережені, але відтворюються за допомогою

німецьких морфем: *Kulturschock* (англ. *culture shock*), *Gedankenpolizei* (англ. *thought police*), *Sprachbarriere* (фр. *barrière linguistique*), *Leitkultur* (фр. *culture directrice*): *Thomas-Mann-Euphorie in Japan: kollektiver Kulturschock* (FAZ, 11.08.2025); *Die Gedankenpolizei kann es: Sie vermag nicht nur Gedanken zu lesen* (SZ, 17.12.2020); *Erzählen Sie uns, was Sie erleben und wie Sie Sprachbarrieren überwinden* (Die Zeit, 23.05.2025); *Für ihr Grundsatzprogramm hat die Union den Begriff der Leitkultur aus dem Parteiarchiv gezerrt* (SZ, 17.12.2023). Такі композити мають високу частотність у публіцистичному стилі завдяки інформативності і доступності семантики.

– спосіб семантичної адаптації (*Bedeutungsanpassung*) полягає у розширенні або переосмисленні значення іншомовного компонента у новому культурному контексті. Напр.: *Willkommenskultur* (із соціологічного терміна перетворилося на політичний концепт), *Migrationshintergrund* (стало соціодемографічною категорією), *Fremdenfeindlichkeit* (закріпилося як показник ксенофобних тенденцій): *Wut und Gewalt statt Willkommenskultur* (Der Spiegel, 03.03.2020); *Fast jedes zweite Kind unter zehn Jahren hat inzwischen einen Migrationshintergrund* (FAZ, 12.07.2022); *Fremdenfeindlichkeit: Die Freude am Unglück der anderen* (Die Zeit, 19.02.2025)

– спосіб морфологічної адаптації, в якому іншомовні компоненти підпорядковуються граматичним нормам німецької мови: *Marketingstrategie*, *Marketingabteilung* – тип адаптації – словоскладання; *Teamgeist*, *Teamarbeit*, *Teamfähigkeit* – тип адаптації – додавання афікса; *Servicequalität*, *Kundendienstservice* – тип адаптації – уточнення значення.

– спосіб прагматичної адаптації, яку у своїх наукових розвідках описує Р. Водак що полягає у тому, що запозичення набувають у медіа оцінного або маніпулятивного навантаження [42]: *Flüchtlingskrise* (драматизація міграційної теми), *Integrationsverweigerer* (негативний медійний образ), *Integrationsoffensive* (позитивний політичний наратив), *Genderdebatte* (актуалізація соціальної проблеми): *Europa und die Flüchtlingskrise: Hart an der Grenze* (Der Spiegel, 18.06.2024); «*Pfälzische Tölpel*» nannte er die

*Integrationsverweigerer, die aus seiner Sicht Pennsylvania überschwemmen* (Der Spiegel, 18.08.2024); «*Die sich hier andeutende hessische Integrationspolitik atmet fast ausschließlich den Geist von Desintegration und Restriktion statt auf positive Anreize zu setzen*», *teilten die unterzeichnenden Organisationen des Aufrufs "Hessen braucht eine Integrationsoffensive" am Dienstag mit* (Die Zeit, 28.11.2023).

Мовна адаптація складних слів у німецькому масмедійному дискурсі здійснюється через гібридизацію, калькування, семантичну, морфологічну та прагматичну адаптацію. Ці механізми забезпечують інтеграцію іншомовних елементів у німецьку мовну систему, виконують інтеркультурну комунікативну функцію, відображають глобальні процеси та формують нові смислові поля в медіапросторі. Таким чином, інтеркультурні композити стають системоутворюючими одиницями сучасного німецького медіадискурсу.

#### **2.4. Репрезентація культурних кодів у складній лексиці медіа**

Одним із найважливіших аспектів інтеркультурної семантики німецького масмедійного дискурсу є репрезентація культурних кодів за допомогою складних лексем. Услід за Ю. Лотманом та Е. Касіером «культурний код розуміємо як систему знаків, концептів та смислів, що забезпечують відтворення колективного досвіду та національної пам'яті в мові» [16; 28]. Відповідно до концепції В. фон Гумбольдта, мова постає не лише як інструмент комунікації, а як «формотворча сила мислення народу, що визначає специфіку його світосприйняття та світобачення» [26, с. 364]. Мовна система, у цьому розумінні, відображає й водночас структурує колективний досвід суспільства, фіксуючи культурно зумовлені способи осмислення дійсності. З огляду на це, складні слова можуть розглядатися як семантичні конденсати культури, у яких відбувається концентрація ціннісних, когнітивних і символічних компонентів національної картини світу. Вони

функціюють як осередки культурно значущої інформації, репрезентуючи історичний, соціальний та ментальний досвід мовної спільноти.

Складні слова, створені в умовах мовних і культурних контактів, виконують не лише номінативну, а й концептуально-комунікативну функцію. Вони є засобом вербалізації культурних сценаріїв (за А. Вежбицькою) та репрезентації дискурсивних ідеологем (за Т. ван Дейком) [39; 40]. До таких одиниць належать композити, у структурі і семантиці яких простежуємо взаємодію мовних кодів і культурних смислів зумовлених специфікою соціально-історичного досвіду та ціннісних орієнтирів німецького народу:

– *Homeoffice, Coworking-Space, Work-Life-Balance, Jobsharing, Influencer-Kultur, Start-up-Szene, Social-Media-Kampagne* – ця група є найчисленнішою і відображає процес англо-німецької мовної гібридизації. Складні лексеми фіксують вплив англоамериканської моделі економічного, технологічного та культурного розвитку. Їх семантика актуалізує культурний код емоційної ідентичності, мобільності, інноваційності;

– *Haute-Couture-Messe, Cuisine-Trend, Savoir-vivre-Kultur, Rendezvous-Ort, Bourgeois-Moral, Franchise-System* – складні лексеми з французьким елементом продовжують історичну традицію впливу французької мови як мови європейського етикету, дипломатії й високої культури. Вони репрезентують естетичний і соціокультурний код європейської вишуканості, позначаючи концепти моди, гастрономії, світського життя тощо. Подібні композити слугують засобом культурного маркування престижу, відображаючи орієнтацію німецького соціуму та культурної витонченості;

– *Bioethik-Debatte, Multimedia-Konzept, Eurokratie-Kritik, Sozioökonomie, Demokratieförderung, Klimaneutralität* – композити з латинським і грецьким компонентом, що має переважно науково-термінологічний або абстрактно-філософський характер і продовжує антично-латинську традицію європейської освіченості. Представлені композити функціонують як інтелектуальний код академічної комунікації і слугують засобом

інтернаціоналізації німецької наукової мови, забезпечуючи її взаємодію з глобальними терміносистемами;

– *Espresso-Kultur, Pasta-Trend, Dolce-Vita-Gefühl, Design-Manufaktur, Opera-Festival* – група композитів з італійським компонентом, що вербалізує код естетизму, чуттєвості й насолоди життям, який у німецькому мовному просторі асоціюється з південноєвропейською культурою. Такі композити актуалізують семантику стилю, краси, кулінарної та мистецької традиції, втілюючи інтеркультурну ідею «середземноморського гедонізму»;

– *Döner-Imbiss, Kebab-Bude, Baklava-Tradition, Ramadan-Fest, Moschee-Debatte*. – складні одиниці, що відображають код міграційної культури й результат тривалого культурного співіснування німецького та турецького етносів. Композити фіксують у мові етнокультурну гібридність міського простору, засвідчуючи поступову інституціоналізацію мультикультурності у німецькому суспільстві. Такі лексеми також мають соціосемантичне навантаження, оскільки позначають теми інтеграції, ідентичності та міжкультурного діалогу;

– *Perestroika-Phase, Holodomor-Diskurs, Ostalgie-Kultur, Borschtsch-Suppe, Wyschywanka-Mode* – композити, що походять із мов східноєвропейського ареалу та є носіями східноєвропейського культурного коду, що у німецькому дискурсі часто набуває символічного або ностальгійного змісту. Такі композити відображають процеси історичної пам'яті, етнокультурної взаємодії та репрезентації «іншості», характерної для сприйняття спільного історичного досвіду Сходу Європи в німецькій культурі;

– *Manga-Festival, Anime-Fanszene, Zen-Garten, Karate-Training, Sushi-Bar-Kultur* – композити з японським або східноазійським компонентом втілюють код східної естетики, технологічного модернізму та масової культури та демонструють транскультурну динаміку глобального обміну, коли елементи східноазійських культур засвоюються німецькомовним середовищем як символи сучасності, духовності або екзотичності. Такі

композиції сприяють розширенню семантичного поля німецької культури у напрямку інтерконтинентальної відкритості;

– *Euro-Management-Konzept, Interkultur-Kompetenztraining, Global-City-Strategie, Postcolonial-Studies-Diskurs, Transmedia-Storytelling* – складні лексеми, що поєднують компоненти з кількох мовних систем. Їхня мультилінгвальна природа свідчить про взаємопроникнення академічних, політичних і медійних дискурсів. Такі одиниці позначають транскультурні концепти сучасності, формуючи новий тип мовної універсальності, у якому національні межі лексики поступаються перед комунікативною доцільністю та глобальною інтертекстуальністю.

Тож, складні слова у німецькому масмедійному дискурсі виконують лінгвокультурну функцію репрезентації культурних кодів, є носіями колективних наративів і цінностей, формують семантичні поля політичних, історичних і цивілізаційних смислів, виконують когнітивно-інтерпретаційну, символічну й ідеологічну функції. Саме через інтеркультурні композиції медіа конструюють культурну пам'ять, ідентичність і соціальні сценарії сучасної Німеччини.

## **Висновки до розділу 2.**

Здійснений аналіз підтверджує, що складні слова відіграють важливу роль у формуванні інтеркультурного дискурсу сучасних німецьких масмедіа. Складна лексика функціонує як інструмент когнітивного структурування реальності, семантичної компресії та репрезентації міжкультурних явищ. Композиції становлять не лише продуктивний словотвірний тип, а й важливий механізм формування міжкультурного коду у сучасній німецькій комунікації.

Визначено, що складні слова в медійному дискурсі виконують когнітивно-концептуальну, репрезентативну, оцінну та ідеологічну функції, відображаючи процеси глобалізації, європеїзації, соціальної інтеграції та трансформації культурної ідентичності. Вони є засобом мовної економії та

семантичної компресії, що дозволяє лаконічно передавати складні соціокультурні концепти.

Виявлено, що у процесі міжмовної взаємодії іншомовні компоненти зазнають мовної адаптації, яка відбувається шляхом гібридизації, калькування, семантичного, морфологічного та прагматичного пристосування. Ці процеси забезпечують органічне входження іншомовних елементів до німецької мовної системи.

Узагальнення матеріалу дозволило виокремити вісім основних типів інтеркультурних композитів – з англійськими, французькими, латинсько-грецькими, італійськими, турецькими, слов'янськими, японськими та багатомовними компонентами. Кожна група реалізує певний культурний код, репрезентуючи відповідні соціальні, ціннісні або цивілізаційні орієнтири.

Отже, складні слова в німецьких масмедіа постають як засіб концептуалізації глобалізованої дійсності та репрезентації культурних кодів, що фіксують колективний досвід, ідеологічні настанови та культурні цінності німецького суспільства. Вони є важливим інструментом міжкультурної комунікації, через який медійна мова відтворює й водночас формує смисловий простір сучасної німецької культури.

## РОЗДІЛ 3.

### ІНТЕРКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНОЇ ЛЕКСИКИ В ДИСКУРСІ ПРОВІДНИХ НІМЕЦЬКОМОВНИХ МЕДІА (НА МАТЕРІАЛІ ГАЗЕТ DIE ZEIT, DER SPIEGEL, SÜDDEUTSCHE ZEITUNG, FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG (FAZ))

#### 3.1. Жанрова специфіка медіатекстів у німецькомовних газетах

Медіатекст у сучасній німецькій лінгвістиці потрактовано як базову одиницю масової комунікації, що репрезентує інтеграцію мовного, когнітивного та соціокультурного аспектів комунікативної діяльності. Він є продуктом інституційної журналістської практики, зорієнтованої на масового читача та характеризується публічністю, цілеспрямованістю, комунікативністю, прагматичністю й соціальною релевантністю. У поданому контексті медіатекст визначено як «*institutionell geprägtes Kommunikationsprodukt*», тобто текст, породжений у межах певного медіаінституту, що виконує суспільно значущу комунікативно-прагматичну функцію [1, с. 291].

Однією з характерних ознак медіатексту є його жанрова організація, що зумовлює структуру змісту, функціональний стиль, ступінь суб'єктивності та мовні засоби реалізації комунікативної інтенції (наміру). Як підкреслює Улла Фікс, жанр «виконує системотвірну функцію, оскільки саме він регламентує відбір лексико-синтаксичних ресурсів, формує композиційну модель тексту й забезпечує прагматичну адекватність повідомлення» [22, с. 41].

У німецькій публіцистичній традиції усталеною є класифікація журналістських жанрів на інформаційні, аналітичні та публіцистичні, кожен з яких відображає різний рівень когнітивної обробки інформації та ступінь авторської інтерпретації [35]. Лексичний склад кожного жанрового різновиду визначається його комунікативною метою: у новинних текстах переважають номінативно-інформативні одиниці, в аналітичних – концептуально-

інтерпретативні, а в публіцистичних – оцінно-рефлексивні. Особливу роль у цьому контексті відіграє інтеркультурна складна лексика, що репрезентує культурно зумовлені концепти, специфічні для німецького соціокультурного простору, але зрозумілі в ширшому, наднаціональному комунікативному контексті.

Інформаційні жанри як *Meldung*, *Nachricht*, *Bericht* зорієнтовані на об'єктивне інформування реципієнта про факти суспільно-політичного життя без вираженої авторської позиції. Такі тексти відзначаються структурною компактністю, фактографічністю та денотативною точністю, що відповідає базовим принципам новинної журналістики. Водночас у межах німецької газетної мови інформаційні повідомлення виявляють інтеркультурно марковану номінацію, що репрезентує специфічні соціокультурні цінності німецького суспільства.

Зокрема, у виданнях «Frankfurter Allgemeine Zeitung» і «Süddeutsche Zeitung» поширеними знаходимо вживання композитів на зразок *Bürgergeld-Reform* – лексема, що позначає соціально-політичний процес модернізації системи соціальної допомоги у Німеччині. Компонент «Reform» (від лат. *reformare*) має інтернаціональний характер, а в німецькому контексті вказує на концепт соціальної справедливості: *Die Bürgergeld-Reform soll Armut wirksam bekämpfen* (Süddeutsche Zeitung, 10.02.2024); *Künstliche-Intelligenz-Anwendung* – гібридна лексема, у якій інтернаціональний елемент «Intelligenz» (від лат. *intelligentia*) інтегрований у технокультурний дискурс. Композит репрезентує технологічну відкритість і прагнення до інновацій: *Neue Künstliche-Intelligenz-Anwendungen revolutionieren den Gesundheitssektor* (FAZ, 15.03.2024); *Mobilitätswende* – культурно маркований композит, побудований за аналогією з *Energiewende*, але з фокусом на транспортну політику. Він відображає німецький соціоекономічний ідеал екологічного пересування: *Die Mobilitätswende ist zentral für die Klimaziele der Bundesregierung* (Die Zeit, 22.06.2024); *Integrationsoffensive* – поєднує латинізм «Integration» і французький запозичений компонент «Offensive», що в

німецькій пресі набуває метафоричного значення «активних державних дій». Подібні лексеми відображають цінність соціальної згуртованості: *Eine neue Integrationsoffensive soll Zuwanderern bessere Chancen bieten* (Der Spiegel, 07.04.2023); *Green-Tech-Initiative* – англо-німецький композит (green tech + Initiative), типовий для економічних новин. Його використання свідчить про інтеграцію англомовного технологічного лексикону у німецький публіцистичний простір: *Deutschland investiert Milliarden in die neue Green-Tech-Initiative* (Die Zeit, 20.04.2024).

У поданих прикладах складна лексика виконує не лише номінативну, а й культурно-репрезентативну функцію, оскільки передає суспільно значущі концепти, що формують національну ідентичність. Як підкреслює Ганс-Йорг Шмідт, такі лексичні одиниці функціонують як *semantische Verdichtungen kultureller Erfahrung* [37].

Представлені аналітичні жанри як *Kommentar, Analyse, Hintergrundbericht* характеризуються інтерпретативністю, логічною аргументованістю та концептуальною насиченістю. Автор тут не лише повідомляє про факт, а й пояснює його причини, наслідки та культурно-політичні імплікації.

Частовживаними композитами з інтеркультурним компонентом для зазначеного жанрового різновиду фіксуємо напр.: *Brexit-Debatte* – приклад інтернаціональної номінації, у якій англійський компонент «Brexit» (скорочення «British exit») інтегрується у німецьку словотвірну систему через суфіксальне поєднання з німецьким компонентом-Debatte. Лексема позначає не лише політичне явище, а й дискурсивний простір його інтерпретації: *Die Brexit-Debatte offenbart Europas politische Schwächen* (FAZ, 19.01.2024). Інтеркультурний потенціал полягає у взаємодії локального (європейського) і глобального (англомовного) політичного контекстів; *Homeoffice-Regelung* – гібридний композит, у якому англійський компонент «Homeoffice» засвоєно німецькою мовою як напівкалька з новим правовим значенням: *Die neue Homeoffice-Regelung soll mehr Flexibilität ermöglichen* (Süddeutsche Zeitung, 14.03.2024), що свідчить про інтеркультурну адаптацію англо-американського

трудового концепту до німецької правової системи; *Fake-News-Kampagne* – гібридна конструкція, у якій англійський компонент «Fake-News» зберігає свій глобальний семантичний обсяг, але у німецькому медіадискурсі набуває політичного відтінку, асоціюючись із питаннями інформаційної етики та свободи преси: *Die Regierung reagiert mit einer Anti-Fake-News-Kampagne* (Der Spiegel, 09.04.2024). Подібні гібридні лексеми відображають «Sprachliche Hybridisierung des Mediendiskurses», де англійські запозичення стають інструментами глобальної ідентичності [34]; *Start-up-Förderung* – поширена складна номінація в економічних аналітичних текстах, де англійський компонент «Start-up» є носієм підприємницької культури нової економіки: *Die Start-up-Förderung bleibt eine zentrale Aufgabe der Innovationspolitik* (Die Zeit, 26.04.2024). Композит відображає не лише економічну, а й культурну трансформацію німецького бізнес-дискурсу під впливом англomовного світу; *Gender-Mainstreaming* – запозичення з англійської адміністративної термінології, адаптоване до німецького політичного лексикону. Компонент «Mainstreaming» набув у німецькому контексті нормативного значення, позначаючи офіційну політику рівності: *Gender-Mainstreaming ist Teil des europäischen Rechtsrahmens* (FAZ, 05.06.2023).

У межах аналітичних жанрів складна лексика виконує когнітивно-інтерпретативну функцію, сприяючи концептуалізації суспільно значущих процесів. Вона слугує засобом інтелектуальної обробки фактів і перетворення їх у культурно марковані знання.

Публіцистичні жанри, представлені *Feuilleton*, *Essay*, *Kolumne* вирізняються високим рівнем авторської суб'єктивності, елементами оцінності та культурно-філософської рефлексії, виконують функцію формування суспільних уявлень і ціннісних орієнтацій. У таких текстах інтеркультурна складна лексика постає як семантичний конденсат культурного знання, у якому відображаються національні архетипи, етичні норми й соціальні дилеми. Напр.: *Diversity-Strategie* – гібридна лексема, утворена за моделлю «англійський іменник + німецький компонент» позначає

політико-культурну практику інтеграції різних соціальних груп і є показником транснаціонального впливу англомовного дискурсу: *Die neue **Diversity-Strategie** zielt auf eine inklusivere Unternehmenskultur.* (Der Spiegel, 10.05.2024); *Social-Media-Phänomen* – приклад типової для *Kolumne* номінації, що вказує на культурні трансформації комунікації у цифрову добу. Англійський компонент «*Social-Media*» зберігає своє оригінальне написання й функціонує як міжнародний термін: *Das **Social-Media-Phänomen** verändert unsere Wahrnehmung von Öffentlichkeit* (Süddeutsche Zeitung, 19.02.2024); *Body-Positivity-Bewegung* – складна лексема, що відображає транснаціональний соціокультурний тренд, запозичений із феміністичного англомовного простору: *Die **Body-Positivity-Bewegung** fordert ein neues Verständnis von Schönheit* (Die Zeit, 04.08.2023). У цьому випадку іншомовний компонент «*Body Positivity*» зберігає власну культурну конотацію та є маркером глобалізації; *Demokratie-Defizit* – композит, що містить латинський елемент *-kratie* і запозичення з фр. *déficit*. Лексема позначає критику інституційної непрозорості ЄС і відображає європейську ідентичність дискурсу: *Das **Demokratie-Defizit** der EU bleibt ein ungelöstes Problem* (Die Zeit, 17.06.2024); *Human-Rights-Diskurs* – гібридне утворення, у якому англійський компонент «*Human Rights*» вживають у публіцистиці для маркування теми глобальної етики: *Der **Human-Rights-Diskurs** wird zunehmend von NGOs geprägt* (Der Spiegel, 09.04.2024); *Konsum-Ethik* – складна номінація з грецько-латинським компонентом «*Ethik*», що вживають на позначення моральних дилем постматеріалістичного суспільства: ***Konsum-Ethik** bedeutet Verantwortung im Alltag* (Die Zeit, 13.05.2024); *Eco-Design-Trend* – гібридна лексема, що поєднує англійську та французьку морфеми **eco, design, trend**. У німецькому *Feuilleton* цей композит відображає глобалізацію естетичних ідей та їхню інтеграцію в локальний культурний простір: *Der **Eco-Design-Trend** steht für Nachhaltigkeit und Ästhetik zugleich* (FAZ, 20.02.2024).

Публіцистичні жанри, на відміну від інформаційних та аналітичних, актуалізують ціннісно-інтерпретативну функцію складної лексики. Через неї

журналіст відтворює не стільки подію, скільки культурно зумовлене її осмислення. Як наслідок, складна лексика в публіцистиці є не лише мовним засобом, а й концептуальним інструментом вираження колективної свідомості.

Окремим піджанром сучасної німецької журналістики є *investigativer Journalismus* (жанр журналістського розслідування), що поєднує фактографічну точність із критичною інтерпретацією подій. Для цього жанру характерна висока насиченість складною термінологічною лексикою, яка виконує функцію етичного судження.

Серед типових композитів, зафіксованих нами, знаходимо: *Data-Leak-Affäre* – типова гібридна конструкція з англійським компонентом «data leak» на позначення кіберінцидентів або інформаційних маніпуляцій. У журналістських розслідуваннях цей композит маркує транснаціональний характер цифрових злочинів: *Die Data-Leak-Affäre betrifft auch deutsche Behörden* (FAZ, 12.06.2024); *Lobbyismus-Skandal* – композит, що позначає конфлікт між політичною владою та корпоративними інтересами. Інтернаціональний компонент «Lobbyismus» (з англ. *lobbying*) підкреслює морально-етичний вимір теми, наближаючи її до глобального дискурсу прозорості: *Der Lobbyismus-Skandal erschüttert das Vertrauen in die Regierungsparteien* (Der Spiegel, 09.02.2024); *Tax-Evasion-Modell* (модель ухилення від сплати податків) – гібридна номінація, утворена з англ. «*tax evasion*» та нім. *Modell*, уживана у контексті викривальних публікацій про фінансові схеми міжнародних корпорацій: *Das Tax-Evasion-Modell großer Konzerne offenbart systemische Lücken im Recht* (Die Zeit, 25.05.2024); *Cybercrime-Netzwerk* – композит, утворений від англ. *Cybercrime* та нім. *Netzwerk*. Такі одиниці відображають глобальну природу злочинів у цифровому просторі та інтернаціональність розслідувальної тематики: *Das Cybercrime-Netzwerk agierte über mehrere Kontinente hinweg* (Süddeutsche Zeitung, 11.09.2023); *Investigations-Team* – лексема на позначення не лише професійної групи журналістів, а й міжнародної кооперації між редакціями

напр. «Süddeutsche Zeitung», «Der Spiegel», «Guardian» у межах глобальних медіапроектів, як-от «Panama», «Papers» чи «LuxLeaks»: *Das internationale Investigations-Team arbeitete zwei Jahre an den Enthüllungen* (Der Spiegel, 22.03.2023).

Такі лексеми ілюструють здатність німецького медіадискурсу інтерпретувати глобальні етичні проблеми через локальну культурну складову, формуючи власні наративи соціальної відповідальності й критики влади.

Отже, жанрова організація німецькомовної преси визначає специфіку функціонування інтеркультурної складної лексики, що в інформаційних жанрах виконує номінативну функцію, позначаючи факти з виразним культурним підтекстом, в аналітичних – когнітивно-інтерпретативну, моделюючи системи понять, у публіцистичних – ціннісно-рефлексивну, концептуалізуючи дискурси, а в розслідувальних жанрах – етично-викривальну, де складна лексика функціонує як інструмент соціальної критики.

Тож, узагальнюючи, можемо зазначити, що інтеркультурна складна лексика у німецькомовних газетних медіатекстах є не лише елементом мовної економії, а й засобом когнітивної репрезентації культурних цінностей, політичних стратегій і соціальних моделей. Її використання демонструє взаємозв'язок між мовою, жанром і культурою, унаслідок чого медіадискурс набуває функції не просто інформування, а транскультурного посередництва.

Жанрова організація німецькомовної преси прямо впливає на функціонування складної лексики: в інформаційних жанрах вона здійснює номінацію фактів, в аналітичних – аргументує, у публіцистичних – інтерпретує. На основі корпусного аналізу газетних видань за 2020-2025 рр. підсумовуємо, що існує чітка жанрова диференціація відповідно до профілю видання: наприклад, тижневик «Die Zeit» вирізняється аналітичними форматами з високою частотністю терміно-специфічних композитів; «Der Spiegel» – як репрезентант критично-аналітичної журналістики, тяжіє до

розслідувально-новинних жанрів, у яких складна лексика набуває викривального змісту. Це відображає соціальну функцію контролю та етичної критики. «Süddeutsche Zeitung» демонструє переважання соціально-правових тем та гібридних жанрів, що корелює з ліберальним профілем видання та його фокусом на гуманістичних цінностях; «Frankfurter Allgemeine Zeitung» вирізняється економіко-політичним спрямуванням текстів, їх консервативно-орієнтованою економіко-політичною структурою з переважанням відповідних конструкцій. Таким чином, можна стверджувати, що медіатизація наукового та суспільного знання призводить до дифузії традиційних жанрових форм і посилення прагматичного впливу на реципієнта.

### **3.2. Типологія складних слів у текстах німецькомовних масмедіа**

Складні слова у німецькомовних медіатекстах є важливим інструментом мовної економії та семантичної конденсації, що відображають динаміку сучасного медійного дискурсу. Проведений на основі корпусу статей аналіз за період 2020-2025 років із провідних німецькомовних видань, дозволив систематизувати типи композитів за їхньою структурною та семантичною організацією.

Методологія дослідження спирається на принципи функціонально-когнітивної дериватології та медіалінгвістичного підходу до тексту. Корпус матеріалів сформовано з 520 газетних публікацій чотирьох провідних німецькомовних видань – Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), «Die Zeit», «Der Spiegel» та «Süddeutsche Zeitung» (SZ) за період 2020-2025 pp.

Матеріали були відібрані з тематичних рубрик: «Bundesregierung», «Ausland», «Aktuelle Themen», «Debatte», «Digital», «Ukraine / Krieg in der Ukraine», «Politik», «Wirtschaft / Geld», «Finanzen», «Feuilleton / Pol. Feuilleton», «Karriere», «Kultur», «Reportage», «Sport», «Gesellschaft», «Wissen» тощо. Вибірка композитів здійснювалась за словотвірними шаблонами (N+N, Abk.+N, A+N, гібридними дефісними моделями тощо) із

врахуванням таких параметрів як: структурна модель, наявність з'єднувального елемента (die Fuge, das Fugenzeichen), графічна форма, семантика, оцінність із подальшим кількісним аналізом.

Структурно композитні одиниці поділяємо на моделі:

– модель «**N+N (Nomen+Nomen)**» (іменник + іменник), реалізована як із Fugen-елементом (-s-, -es-, -en-), що забезпечує граматичну зв'язність, так і без нього. Є найпродуктивнішою та системно-формотворчою у німецькому газетному дискурсі. Виокремлена модель забезпечує лексико-семантичну компактність і високу ступінь когнітивної щільності, напр.: **Security-Alliance-Vertrag** (договір про безпековий альянс): гібридна структура, що інтегрує англо-німецькі морфеми у політичному контексті: *Der Security-Alliance-Vertrag mit Japan soll Europa stärken* (Der Spiegel, 09.11.2024); **Brexit-Folgenabschätzung** (оцінка наслідків Брекзиту), що позначає «вихід Великої Британії з ЄС» (пор.: англ. **Brexit** (*брегзит*) ['breksɪt, 'brɛgzɪt], що з'явилася шляхом контамінації двох слів «Britain» (Британія) та «exit» (вихід) (ініціатором якого був Борис Джонсон). Такий спосіб творення складних слів характерний для англійської мови, коли до усіченого початку першого компонента (апокопи) додається кінець основи другого слова (афереза) [9, с. 104]. Складна лексема демонструє семантичну інтернаціоналізацію політичних понять: *Die Brexit-Folgenabschätzung zeigt negative Effekte für beide Seiten* (FAZ, 15.02.2021); **Human-Rights-Bericht** (звіт про права людини): міжнародно-правова номінація, що вкорінилася у німецькому медіалексиконі: *Der neue Human-Rights-Bericht kritisiert die Zustände in Myanmar* (SZ, 11.12.2024); **Conflict-Mediation-Zentrum** (центр медіації конфліктів): англомовний компонент «mediation» зумовлює термінологічну гнучкість у сфері дипломатії: *Das Conflict-Mediation-Zentrum in Genf spielt eine zentrale Rolle im Nahostdialog* (Die Zeit, 18.10.2024); **Start-up-Förderprogramm** (програма підтримки стартапів): типовий приклад інтеграції англійської бізнес-лексеми: *Ein neues Start-up-Förderprogramm soll Innovationen beschleunigen* (FAZ, 22.06.2020); **Cashflow-Analyse** (аналіз грошових потоків):

термін фінансового менеджменту, інтернаціоналізований через англійський компонент: *Die Cashflow-Analyse zeigt eine stabile Entwicklung* (SZ, 02.04.2023); **Green-Investment-Fonds** (фонд зелених інвестицій): позначає нову форму етичного фінансування: *Der Green-Investment-Fonds verzeichnet Rekordzuflüsse* (Die Zeit, 21.09.2024); **Smart-Factory-Konzept** (концепція розумного виробництва): символ індустрії 4.0 у німецькій техноекономічній парадигмі: *Das Smart-Factory-Konzept verändert die Produktionsprozesse grundlegend* (FAZ, 17.03.2022); **Business-Model-Transformation** (трансформація бізнес-моделі): приклад міжмовної гібридизації у сфері корпоративної стратегії: *Die Business-Model-Transformation verlangt neue Kompetenzen* (Der Spiegel, 09.07.2023); **Supply-Chain-Optimierung** (оптимізація ланцюгів постачання): транснаціональний термін, поширений у постпандемійному економічному контексті: *Die Supply-Chain-Optimierung bleibt eine zentrale Herausforderung* (SZ, 14.06.2022); **Cyber-Security-Abkommen** (угода про кібербезпеку): репрезентує глобалізовану термінологію цифрової епохи: *Das Cyber-Security-Abkommen mit den USA wurde erneuert* (FAZ, 03.08.2020); **Cloud-Service-Anbieter** (постачальник хмарних послуг) – один із найтипівіших англо-німецьких гібридних складних лексем: *Deutsche Cloud-Service-Anbieter konkurrieren mit Amazon und Google* (Die Zeit, 19.01.2024); **App-Nutzungsdaten** (дані користування застосунками) – типовий медіакомполіт, що відображає повсякденну цифрову реальність: *Die App-Nutzungsdaten werden zunehmend für Werbezwecke analysiert* (SZ, 25.04.2024); **Blockchain-Technologie** (блокчейн-технологія) – один із найуживаніших міжнародних технічних термінів у німецькій пресі: *Die Blockchain-Technologie gilt als Schlüssel für sichere Transaktionen* (FAZ, 06.09.2023); **Data-Governance-Rahmen** (межі управління даними), як приклад інтеграції англійського юридично-технічного терміна: *Ein neuer Data-Governance-Rahmen soll Datenschutz und Innovation verbinden* (Die Zeit, 09.11.2024); **Gaming-Community-Projekt, Streaming-Dienstanbieter, Digital-Innovation-Lab, Smart-City-Initiative**, як приклади масової дигіталізації термінів; **Diversity-**

**Management** (управління різноманіттям): термін корпоративної етики, що репрезентує глобальні стандарти інклюзії: *Unternehmen investieren zunehmend in Diversity-Management* (FAZ, 04.04.2024); **Gender-Pay-Gap** (гендерний розрив в оплаті праці) – культурно-економічна номінація, що стала символом європейського рівноправ'я: *Der Gender-Pay-Gap liegt in Deutschland noch bei 18 Prozent* (Die Zeit, 17.03.2024); **Open-Air-Festival, Music-Award-Verleihung, Fashion-Week-Eröffnung, Film-Streaming-Debüt, Literatur-Workshop-Reihe** – також поширені у рубриках «Kultur» і «Feuilleton» як показники медіатизації мистецького простору; **Community-Projekt, Social-Impact-Initiative, Urban-Art-Bewegung** – відображають соціокультурні інновації глобального міського контексту; **Climate-Action-Plan** (план дій щодо клімату) – глобалізована номінація, що маркує екологічну відповідальність: *Der Climate-Action-Plan der EU soll Emissionen bis 2040 halbieren* (FAZ, 20.02.2024); **Sustainability-Report, Green-Deal-Initiative, Recycling-Strategie, Bio-Technologie-Zentrum, Solar-Cluster, Klimaforschungsnetzwerk** – репрезентують міжнародну науково-екологічну термінологію.

– модель «**Abk.+N (Abkürzung+Nomen)**» (аббревіатура + іменник) характерна для заголовків та аналітичних матеріалів, де скорочення підвищують інформаційну щільність і динаміку тексту: *AI-Entwicklungszentrum KI-Gesetz, EU-Asylreform, CO2-Preis-Debatte, EU-Datenschutzregeln*. Подані приклади демонструють інтеграцію англіцизмів і міжнародних аббревіатур, що відображають глобалізований характер сучасного медіадискурсу. Розглянемо детальніше деякі з прикладів: **EU-Gipfel** (саміт ЄС): *Der EU-Gipfel in Brüssel bringt keine Einigung in der Asylfrage* (FAZ, 29.06.2024); **UNO-Mission** (місія ООН): *Die UNO-Mission in Mali wird planmäßig beendet* (Die Zeit, 30.11.2023); **NATO-Beitritt** (вступ до НАТО): *Der NATO-Beitritt Finnlands verändert das Sicherheitsgefüge Europas* (SZ, 05.04.2023); **EU-Erweiterungspaket** (пакет щодо розширення ЄС): *Das EU-Erweiterungspaket sieht Fortschritte für die Westbalkan-Staaten vor* (Der Spiegel, 21.12.2020); **UNHCR-Bericht** (звіт Верховного комісара ООН у справах

біженців): *Der neue UNHCR-Bericht* warnt vor Rekordzahlen Vertriebener (FAZ, 15.06.2022) також *EU-Außengrenze*, *UNO-Resolution*, *G7-Treffen*, *COP28-Klimakonferenz*, *OECD-Studie*, *BRICS-Gipfel*, як стандартні міжнародно-політичні композити, які маркують участь Німеччини в глобальних процесах; *EZB-Zinsentscheidung* (рішення ЄЦБ щодо процентних ставок): *Die EZB-Zinsentscheidung sorgt für Unsicherheit an den Märkten* (FAZ, 14.09.2021); *ESG-Regulierung* (врегулювання у сфері екологічного, соціального та корпоративного управління): *Die neue ESG-Regulierung verpflichtet Unternehmen zu mehr Transparenz* (Die Zeit, 20.03.2024); *KMU-Förderprogramm* (програма підтримки малих і середніх підприємств (KMU – kleine und mittlere Unternehmen): *Das KMU-Förderprogramm erleichtert den Zugang zu EU-Mitteln* (FAZ, 12.05.2021); *IPO-Boom* (біржовий бум IPO (Initial Public Offering)): *Der IPO-Boom an der Frankfurter Börse hält an* (Der Spiegel, 02.06.2024) також *IMF-Prognose*, *OECD-Bericht*, *EU-Haushaltsplan*, *EZB-Krisenpaket*, *DAX-Rückgang*, *BIP-Wachstum*, *GDP-Schätzung*, як типові аббревіатурні композити фінансово-економічної галузі. *KI-Gesetz* (закон про штучний інтелект (KI – Künstliche Intelligenz): *Das KI-Gesetz der EU tritt 2025 in Kraft* (FAZ, 04.07.2024); *AI-Verordnung* (регламент щодо штучного інтелекту (AI – Artificial Intelligence): *Die AI-Verordnung legt ethische Standards für Algorithmen fest* (Der Spiegel, 10.03.2024); *IT-Sicherheitsgesetz* (закон про кібербезпеку): *Das neue IT-Sicherheitsgesetz soll kritische Infrastrukturen besser schützen* (SZ, 15.09.2021); *5G-Netzausbau* (розбудова мережі 5G): *Der 5G-Netzausbau schreitet in ländlichen Regionen voran* (Die Zeit, 11.10.2022); *CO<sub>2</sub>-Preis-Debatte* (дискусія щодо ціни на викиди CO<sub>2</sub>): *Die CO<sub>2</sub>-Preis-Debatte spaltet Politik und Wirtschaft* (FAZ, 09.02.2024) також *EU-Datenschutzverordnung*, *AI-Strategiepapier*, *IT-Innovationszentrum*, *3D-Drucktechnik*, *VR-Anwendung*, *DNA-Analyseverfahren*, *EU-Cloud-Initiative* – активні у розділах «Wissen» і «Digital». *CO<sub>2</sub>-Neutralitätsziel* (ціль досягнення нейтральності щодо вуглецю): *Deutschland will das CO<sub>2</sub>-Neutralitätsziel bis 2045 erreichen* (Die Zeit, 05.07.2024); *NGO-Projekt* (проект неурядової організації): *Das NGO-Projekt*

*unterstützt Frauen in afrikanischen Gemeinden* (Der Spiegel, 12.05.2024), а також **UN-Klimakonferenz, OECD-Umweltbericht, COP29-Abkommen, IPCC-Studie, EU-Emissionshandelssystem** – відображають екологічний вимір медіадискурсу. **EU-Kulturförderprogramm** (програма підтримки культури ЄС): *Das EU-Kulturförderprogramm ermöglicht Austauschprojekte zwischen Museen* (Die Zeit, 14.08.2021); **UNESCO-Welterbeliste** (список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО): *Die Altstadt von Lübeck bleibt auf der UNESCO-Welterbeliste* (FAZ, 03.03.2024), а також **NGO-Kampagne, UN-Fraueninitiative, AI-Kunstprojekt, EU-Sprachförderung, WHO-Gesundheitsaktion, COVID-Erinnerungskultur** – поєднують глобальні аббревіатури з культурно орієнтованими іменниками.

– модель «**N+A (Nomen+Adjektiv)**» (іменник + прикметник) є однією з найпродуктивніших у сучасній німецькій медіамові. Вона поєднує атрибутивну основу прикметника з номінативною основою іменника, що забезпечує творення компактних, високоекспресивних складних лексем, акцентує увагу на описовості і часто вживана у соціокультурних рубриках, що сприяють семантичній прозорості та доступності для широкої аудиторії. Проаналізуємо деякі з них: **sozialpolitisch, gesellschaftspolitisch, sicherheitspolitisch, bildungspolitisch, friedenspolitisch, migrationspolitisch, gleichstellungspolitisch, entwicklungspolitisch, kulturpolitisch, wirtschaftspolitisch, finanzpolitisch, arbeitsmarktpolitisch, steuerpolitisch, verfassungsrechtlich, bürgerrechtlich**. Подані композити виконують системоутворювальну функцію, визначаючи галузь політичної діяльності. Семантична структура побудована за типом «сфера + напрям» (*sozial + politisch, bildung + politisch* тощо). Вони характерні для таких аналітичних жанрів як Kommentar, Analyse, політичних новин (Bericht, Hintergrund), де створюють точну тематичну категорію, до прикладу: *Die gesellschaftspolitischen Spannungen prägen den Wahlkampf* (FAZ, 15.09.2024); композити **handelsrechtlich, wettbewerbsfähig, exportorientiert, investitionsfreundlich, kostenneutral, gewinnorientiert** демонструють високу

когнітивну щільність, оскільки в межах одного композиту конденсується складна економічна концепція: *Exportorientierte Branchen profitieren von der Globalisierung* (Der Spiegel, 10.05.2021) та виконують номінативну (позначення політичних процесів, моделей), аналітичну (оцінка економічної ефективності), інтернаціоналізуючу (включення англіцизмів *markt, export, investition*) функції. Композити *digitalbasiert, technologieoffen, datengetrieben, maschinenlernend, energieeffizient, ressourcenschonend, wissensbasiert, forschungspolitisch, datenschutzrechtlich, innovationsgetrieben* репрезентують медіалінгвістичний тренд на технологізацію лексики, у якому науково-технічна термінологія переходить до медіа: *Technologieoffene Forschung gilt als Schlüssel für Innovationen* (Süddeutsche Zeitung, 05.03.2021) та виконують когнітивну (опис технологічних процесів), експресивно-просвітницьку (адаптація спеціальної лексики для непрофесійної аудиторії); інтеркультурну (англійські запозичення *digital, algorithmisch, innovation*) функції. Прикметникові композити *klimafreundlich, ressourceneffizient, emissionsfrei, energieunabhängig, Klimaschutzpolitisch, nachhaltigkeitsorientiert, energieautark* є ключовими одиницями «зеленої журналістики», що відображають європейський культурний зсув до екоетики: *Emissionsfreie Technologien gelten als Zukunft der Mobilität* (Die Zeit, 20.08.2024) та виконують функції: оцінності, «позитивності» дії (*freundlich, bewusst, effizient*), конотативності (*orientiert, schonend, nachhaltig*). Композити *geschlechtergerecht, diversitätsbewusst, ethikorientiert, integrationsfreundlich, kulturübergreifend, identitätspolitisch* відображають інтеркультурну еволюцію німецької мови, у якій англійські, латинські та гібридні елементи *Gender-, Diversity-, Integration-* поєднуються з німецькими морфемами *-gerecht, -bewusst, -freundlich*): *Diversitätsbewusste Kommunikation wird zum Leitprinzip moderner Medien* (Der Spiegel, 14.09.2024). Композити *medienkritisch, sprachpolitisch, publikumsorientiert, digitalaffin, presseethisch, informationspolitisch* реалізовані як активні одиниці, що позначають саморефлексію медіа, тобто осмислення власної ролі у суспільстві:

*Medienkritische Stimmen gewinnen an Bedeutung* (FAZ, 03.02.2025). Англomовні компоненти *digital-*, *media-* вказують на глобальність журналістського простору. Тож **модель A+N** у німецькому медіадискурсі демонструє **структурну стабільність** (ознаковий + номінативний компонент), високу семантичну компресію, інтеркультурну гнучкість та жанрову полівалентність (від інформаційних до публіцистичних контекстів).

– **модель «A+A (Adjektiv+ Adjektiv)»** (прикметник + прикметник) менш чисельна, проте показова для оцінних та ідеологічних контекстів. В ній обидва прикметники формують єдину композитну ознаку, у якій другий компонент виступає «ядром» (Adj<sub>2</sub>), а перший – «семантичним підсилювачем або специфікатором» (Adj<sub>1</sub>). Інтеркультурність виявляється через запозичені прикметникові основи *liberal-*, *global-*, *international-*, *digital-*, *geo-*, *bio-*, *techno* та грецько-латинські форманти *-demokratisch*, *-ökonomisch*, *-politisch*, *-kritisch*, *-ethisch*) напр.: **liberaldemokratisch** → liberal (лат. liberalis) + demokratisch (грец. dēmos + kratos) – маркер системи цінностей/режимного типу; в новинах і коментарях про партії, правову державу, права людини; **sozialdemokratisch** → sozial (лат. socialis) + demokratisch – партійно-ідентифікаційний прикметник (SPD), уживається як ярлик політичної платформи; постійний термін у політичних рубриках; **freiheitlichdemokratisch** → freiheitlich + demokratisch – підкреслює аксіологію влади та громадянських свобод; **wertebasiertdemokratisch** → werte- (лат. virtus → нім. Wert перетворений у прикметник wert(e)-) + demokratisch – оцінне посилення «демократичності» через апеляцію до «цінностей»; в публіцистиці та політичній риториці; **rechtsstaatlichdemokratisch** → rechtsstaatlich + demokratisch – аргументативне посилення легітимності політичних рішень; типово для коментарів/есе; **euroatlantisch** → euro- + atlantisch – геополітичний маркер (НАТО/ЄС); подає вектор зовнішньої політики; **transkaspisch** / **transsaharisch** → trans- (лат. «через») + kaspisch / saharisch – у міжнародній економіці/логістиці (транзит, коридори), має «глобалізаційну» конотацію; **postkolonialkritisch** →

postkolonial (лат. post + colonialis) + kritisch – гуманітарний/культурологічний маркер дискусій, переважає у жанрах Feuilleton, Essay; **sozialethisch** → sozial (лат.) + ethisch (грец. ēthos) – оцінність у матеріалах про політику, економіку, медицину; у висновках експертів; **gesellschaftskritisch** → (формально: прикметникова основа *gesellschafts-* походить від іменника, однак у медіа стабільно функціонує як А+А-тип із *-kritisch* – маркер публіцистичної позиції; актуальний у дебатах про рівність, міграцію, мову; **feminismuskritisch** (аналогічно, перший компонент від іменника, але в медійному вжитку виконує роль прикм. модифікатора) → feminismus- + kritisch; **digitalpolitisch** → digital (англ.) + politisch – політика у сфері цифровізації, у новинах про Digitalstrategie, AI-Act, сфері «Wissen/Tech» і «Politik»; **technopolitisch** → techno- (грец. téchnē) + politisch – на перетині технологій і політики (регулювання платформ, критична інфраструктура); **innovationspolitisch** → innovations- (лат. innovatio) + politisch – державні/європейські стратегії інновацій бюджет, кластери, трансфер знань; **geoökonomisch** / **bioökonomisch** → geo-(грец.) / bio- (грец.) + ökonomisch; **medienkritisch** → medien- (лат. medium) + kritisch – рефлексія/критика медіа, у колонках та есе. У німецьких медіатекстах обидві моделі демонструють тенденцію до лексикалізації та інтеркультурної дифузії, коли англومовні елементи *digital-*, *gender-*, *media-* інтегруються в німецьку морфологічну систему, зберігаючи власне культурне забарвлення. Композити типу А+N та А+А не лише фіксують факти, а й концептуалізують соціальні, культурні та політичні реалії, виступаючи інструментами когнітивної інтерпретації у журналістському дискурсі.

– модель «гібридні або дефісні форми»: *Cancel-Culture-Debatte*, *KI-Start-ups*, *Meta-KI-Training*, *Gender-Sternchen-Regel* тощо. Розглянемо деякі з них: ***Cancel-Culture-Debatte*** – суспільна дискусія щодо явища «відміни» (бойкоту) публічних осіб: *Die Cancel-Culture-Debatte spaltet Kulturschaffende* (Die Zeit, 08.06.2023) – англ. *Cancel Culture* передає культурний феномен американського походження, інтернаціоналізація культурних категорій, що стають предметом німецького публіцистичного дискурсу; ***Black-Lives-Matter-***

**Proteste** – лексема на позначення глобального руху за расову рівність: *Die Black-Lives-Matter-Proteste haben auch in Berlin viele erreicht* (Der Spiegel, 14.07.2020) – трансляція американських рухів ідентичності у німецький контекст, де формується «запозичена» етика публічного спротиву; **Safe-Space-Initiative** – ініціатива створення «безпечних просторів» у навчальних або культурних середовищах: *Die Safe-Space-Initiative an Universitäten soll Diskriminierung vorbeugen* (Die Zeit, 11.10.2023) – англومовне поняття «safe space» набуває нормативної функції у німецькому дискурсі про інклюзію; **Tech-Giganten** – метафорична номінація глобальних корпорацій як Google, Meta, Apple: *Die Tech-Giganten geraten zunehmend unter Druck* (Der Spiegel, 14.02.2024) – *Tech* (скорочення від *Technology*) + *Giganten* (нім.) → англіцизм адаптований до німецької морфології; експресивізація через поєднання іншомовного терміна з емоційним німецьким ядром; **Open-Source-Politik** – модель відкритого коду в урядуванні: *Die Open-Source-Politik gewinnt an Relevanz* (FAZ, 01.07.2024); **Impact-Investing-Modell** – модель «соціального інвестування»: *Impact-Investing-Modell gilt als ethisches Investment der Zukunft* (FAZ, 19.05.2024) – інтернаціоналізація фінансової лексики через англіцизм; **Fake-News-Debatte** – суспільна дискусія навколо фейкових новин: *Die Fake-News-Debatte prägt das Vertrauen in Medien* (Der Spiegel, 08.01.2025) – американський політичний концепт інтегрується як журналістський термін; **Hate-Speech-Kampagne** – кампанія проти мови ворожнечі: *Hate-Speech-Kampagnen sollen Respekt im Netz fördern*. (Süddeutsche Zeitung, 03.10.2023) – уособлення морально-правового дискурсу ЄС щодо цифрової етики.

Подані приклади є маркерами інноваційних концептів, що відображають вплив цифровізації та культурних трансформацій на мову медіа, з помітним зростанням англіцизмів у рубриках «Wissen/Tech» і «Gesellschaft/Kultur».

З семантичного погляду композити в німецькомовних медіатекстах формують кілька типів відношень:

– **атрибутивні**, де перший елемент модифікує другий, напр.: *KI-Gesetz*, де аббревіатура KI визначає тип іменника *das Gesetz*, або *Asylpolitik*, де *das Asyl*

уточнює іменник *die Politik*. Подібні лексеми переважають у політичному та економічному дискурсі, забезпечуючи точність термінології;

– **координаційні**, де обидва компоненти позначають рівноправні або взаємодоповнювальні концепти, об'єднані в одну структуру як *kulturell-religiös* → *kulturell* (лат. *cultura*) + *religiös* (лат. *religio*) – рівноправні концепти духовної і культурної сфери, частіше трапляються в аналітичних текстах і цитатах, виражаючи рівноправність концепцій і підкреслюючи комплексність явищ;

– **відносні**, де другий компонент виражає ціле або явище, а перший – його структурну частину, аспект чи функцію, тобто між компонентами встановлюється асиметричний зв'язок типу «частина-ціле» або «функція-об'єкт»: *Data-Science-Projekt Cyber-Sicherheitsstrategie*. Подібні лексеми моделюють ієрархічні зв'язки, що є типовим для текстів, присвячених глобальним викликам, таким як міграція чи економічна логістика. Ці семантичні відношення не лише структурують наратив, але й сприяють його прагматичній орієнтації, дозволяючи медіа ефективно впливати на сприйняття аудиторії через компактне кодування складних ідей.

Типологія композитів у німецькомовних медіатекстах підкреслює їхню роль як маркерів жанрової специфіки, що відображають як лінгвістичну продуктивність, так і соціокультурні трансформації. Гібридність і варіативність структурних моделей, а також семантична гнучкість композитів свідчать про адаптацію мови до вимог цифрової епохи, де медіа стають посередниками між складними суспільними явищами та масовою аудиторією.

### 3.3. Тематичні поля інтеркультурної семантики: політика, наука, соціум

Інтеркультурна семантика складних слів у німецькомовних масмедіа проявляється через інтеграцію елементів з різних мовних і культурних традицій, що створює гібридні структури, здатні кодувати глобальні концепти в локальному дискурсі.

Аналіз, проведений на основі корпусу статей за період 2020-2025 років із видань «Die Zeit», «Der Spiegel», «Süddeutsche Zeitung» та «Frankfurter Allgemeine Zeitung», охоплював рубрики «Bundesregierung», «Ausland», «Aktuelle Themen», «Debatte», «Digital», «Ukraine / Krieg in der Ukraine», «Politik», «Wirtschaft / Geld», «Finanzen», «Feuilleton / Pol. Feuilleton», «Karriere», «Kultur», «Reportage», «Sport», «Gesellschaft», «Wissen» тощо з фокусом на композити, що містять запозичені компоненти (наприклад, аббревіатури чи лексеми з англійської, французької чи інших мов), дефісні форми та гібридні моделі.

У сфері **політики/міжнародних відносин** інтеркультурна структура складних слів часто реалізується через інтеграцію євронімів та англіцизмів, що відображають транскордонні впливи та ідеологічні фрейми. Наприклад, композит *EU-Asylreform*, поширений у «Der Spiegel», поєднує аббревіатуру EU (з латинської/англійської традиції) з німецьким коренем, кодуючи європейські міграційні політики; у міжкультурному контексті ця структура може варіюватися в сприйнятті – від символу інтеграції в західноєвропейських культурах до обмеження суверенітету в східноєвропейських. Аналогічно, *Migrationspakt* запозиченим з латинської через французьку, у «Die Zeit» інтегрує глобальний дискурс про міграцію, але його гібридність підкреслює семантичні розбіжності: у німецькомовному просторі акцент на правових аспектах, тоді як у неєвропейських культурах – на гуманітарних імплікаціях.

Інтеркультурні композити виконують переважно номінативно-оцінну та концептуальну функції, фіксуючи міжнародні явища, інституційні процеси та глобальні виклики. Відзначено високу частотність одиниць із компонентами *Policy, Governance, Summit, Alliance, Security, Integration*, що інтегровані у німецькі конструкції: *Climate-Policy-Ziel, Migration-Governance-Modell, Security-Alliance-Konzept, Integration-Taskforce, EU-Summit-Beschluss*. Такі композити поєднують англomовну політичну термінологію з німецькими моделями словотвору, демонструючи інституційний вплив ЄС і глобальних організацій на формування політичної лексики.

Значну роль відіграють також гібридні форми з абrevіатурними елементами, напр.: *NATO-Einsatz*, *EU-Klimaplan*, *UN-Migrationspakt*, *OECD-Bericht*, *WHO-Strategie*. Їх семантика відображає прагнення до універсалізації політичного дискурсу, а графічна маркованість (через дефіс або великі літери) сигналізує про інтертекстуальне походження понять. На рівні прагматики ці лексеми виконують інформаційно-компресивну функцію, забезпечуючи компактне кодування складних міжнародних реалій у форматі газетного заголовка.

Крім того, у політичних текстах фіксуємо лексеми з інтернаціональною етимологією латинського або грецького походження, що зазнали переосмислення в німецькому суспільному контексті: *demokratietheoretisch*, *freiheitlichdemokratisch*, *sozialpartnerschaftlich*, *pluralismusbasiert* тощо. Ці композити формують аксіологічне ядро німецької політичної мови, поєднуючи універсальні європейські поняття з локальними ціннісними орієнтирами.

У сфері **економіки/ринку праці** складні слова з інтеркультурною структурою часто включають англіцизми та міжнародні абrevіатури, що відображають глобалізацію економічного дискурсу. Економічне поле німецькомовного медіадискурсу є одним із найдинамічніших просторів реалізації інтеркультурної семантики. У межах сучасної журналістики воно функціонує як зона інтенсивного мовного контакту, де взаємодіють елементи англomовної бізнес-культури, європейської економічної термінології та локальних німецьких лексичних моделей. Інтеркультурна насиченість цього поля зумовлена глобалізаційними процесами, цифровою трансформацією економіки та посиленням міжнародної фінансової комунікації, унаслідок чого німецькі медіа активно інтегрують запозичені терміни, гібридні композити й дефісні структури, формуючи новий когнітивно-мовний простір економічної комунікації.

У структурі німецьких медіатекстів простежуємо тенденцію до гібридизації лексики, коли іншомовні компоненти – переважно англіцизми –

входять до складу німецьких композитів, утворюючи цілісні номінації типу: *Start-up-Szene*, *Homeoffice-Regelung*, *Remote-Work-Modell*, *Green-Investment-Fonds*, *FinTech-Unternehmen*. Такі утворення відображають глобальні економічні практики, що стають частиною локальної лінгвокультури, і водночас зберігають інтернаціональну впізнаваність термінів. Їхня семантика часто розгортається у напрямі економічної інноваційності, гнучкості ринку праці та сталого розвитку, що відповідає новим соціально-етичним орієнтирам європейської економічної політики.

Інтеркультурна природа складної лексики в цьому полі виявляється також у поєднанні англомовних концептів із німецькими граматичними моделями. Зокрема, такі композити, як *Work-Life-Balance-Konzept*, *Fair-Trade-Zertifikat*, *Gig-Economy-Arbeit* або *Digital-Leadership-Initiative*, є прикладами лексико-культурного симбіозу, у якому глобальні управлінські поняття та економічні моделі отримують німецьке морфологічне оформлення. Це дозволяє одночасно зберігати інтернаціональний зміст і дотримуватися внутрішньомовних норм словотвору.

Особливу роль у німецькій економічній публіцистиці відіграють дефісні гібриди з корпоративними назвами або брендами, наприклад: *Apple-Pay-System*, *Google-Cloud-Dienst*, *Amazon-Logistiknetz*, *Tesla-Investmentstrategie*. Вони виконують не лише номінативну, а й символічну функцію, позначаючи маркери економічної модернізації та культурного престижу. Через такі одиниці в німецький медіадискурс проникає глобальний корпоративний стиль, який водночас стає частиною публічного мовного простору.

Семантичний аналіз показує, що більшість інтеркультурних композитів у сфері економіки тяжіють до когнітивного поля «інновації – мобільність – ефективність», яке становить ядро сучасної німецької економічної ідеології. Лексеми типу *innovationsgetrieben*, *digitalbasiert*, *arbeitsmarktpolitisch*, *investitionsfreundlich*, *exportorientiert* тощо відображають нову систему цінностей – орієнтацію на гнучке управління, технологічний розвиток і соціальну відповідальність бізнесу. Водночас спостерігаємо прагнення до

семантичної компресії, коли складне слово виконує роль термінологічного носія цілого концепту.

Інтеркультурні економічні композити не лише розширюють лексичний ресурс мови, а й формують нову когнітивну модель економічної комунікації, у якій поєднуються аналітична точність, прагматичність і глобальна впізнаваність. Їхнє функціонування у провідних німецьких виданнях свідчить про тенденцію до інтернаціоналізації економічного дискурсу, де англومовна термінологія не розглядається як зовнішнє запозичення, а як невід'ємний елемент професійного мовлення.

У сфері **науки/технологій** інтеркультурна структура композитів у німецькомовному медіадискурсі виявляє високий ступінь глобалізованості, що безпосередньо пов'язано з англومовним домінуванням у сфері наукової комунікації. Для цього тематичного поля характерне інтенсивне використання англіцизмів, аббревіатур і дефісних форм, що стають невід'ємною частиною німецької мови медіа. Вони відображають глобальний обмін знаннями, взаємодію наукових культур і транснаціональну мобільність дослідницьких практик.

Корпусний аналіз матеріалів провідних німецьких видань засвідчив, що композити на позначення технологічних і наукових концептів є однією з найбільш продуктивних груп сучасної складної лексики. Найвищу частотність мають гібридні утворення типу: *AI-Forschung*, *Machine-Learning-Ansatz*, *Cyber-Sicherheitsstrategie*, *Data-Science-Projekt*, *Quantum-Computing-Zentrum*, *Blockchain-Infrastruktur*, *Digital-Health-Initiative* тощо.

Такі лексеми поєднують англومовний компонент міжнародної термінології з німецьким номінативним ядром, що забезпечує одночасно глобальну впізнаваність і локальну граматичну відповідність. Англійський елемент у цих композитах виконує терміноутворювальну функцію, виступаючи носієм інноваційної концепції, напр.: *AI*, *Blockchain*, *Cyber*, *Quantum*), тоді як німецький компонент (*Forschung*, *Infrastruktur*, *Strategie*, *Zentrum*) конкретизує галузеву або інституційну сферу реалізації поняття.

Характерною тенденцією німецьких масмедіа є морфологічна адаптація іншомовних компонентів, унаслідок якої англомовні основи поступово інтегруються в німецьку систему словотвору. Такі одиниці, як *digitalbasiert*, *technologieoffen*, *innovationsgetrieben*, *datengetrieben*, *ressourcenschonend*, *energieeffizient*, уже сприймаються не як запозичення, а як лексикалізовані неологізми, що відображають німецьку науково-технічну концептосферу. Їхня інтеркультурність полягає у семантичному синтезі глобальних наукових понять і локальних мовних норм, що дозволяє німецькій медійній мові зберігати структурну цілісність, водночас залишаючись відкритою до інновацій.

На рівні семантики ці композити утворюють когнітивне поле «цифровізація – інновація – сталий розвиток», у межах якого мова масмедіа виконує роль медіатора між науковими знаннями та суспільною свідомістю. Наприклад, у висловах: *Die KI-Forschung verändert die Medizin grundlegend* (FAZ, 03.04.2024); *Das Blockchain-System bietet neue Wege für sichere Finanztransaktionen* (Die Zeit, 18.10.2023), де англомовні терміни на зразок *KI*, *Blockchain* тощо набувають статусу інтелектуальних символів сучасності, що позначають технологічний прогрес і глобальну кооперацію знань.

Водночас інтеркультурна складова науково-технологічної лексики проявляється у зростанні кількості дефісних і багатокомпонентних композитів, що виконують функцію семантичної компресії складних понять: *Meta-KI-Training*, *Open-Source-Politik*, *Green-Tech-Innovation*, *Digital-Transformation-Prozess*, *High-Tech-Standort*, *E-Mobility-Strategie*. Ці одиниці концентрують у собі не лише фактологічну, а й культурно-ціннісну інформацію, спрямовану на відповідальне використання штучного інтелекту, екологічну безпеку та соціальну інклюзивність інновацій.

На прагматичному рівні інтеркультурні композити в цьому полі виконують когнітивну функцію, а саме вони створюють у читача відчуття належності до глобальної наукової спільноти, підсилюють авторитет публікації та маркують її як текст експертного характеру. У науково-

популярних рубриках на зразок «Wissen», «Digital», «Technik» такі лексеми є засобом наукової популяризації, транслуючи складні ідеї у зрозумілій, але академічній формі.

Семантична специфіка цього поля також полягає у зміщенні фокусу з опису технологічних процесів на осмислення їхніх етичних та соціальних наслідків. Композити типу *ethikorientiert*, *klimawirksam*, *forschungspolitisch* засвідчують поступове зближення технологічного й гуманітарного дискурсів у межах концепції *responsible innovation*. Тобто, інтеркультурна семантика науково-технологічного поля в німецьких медіа функціонує як механізм когнітивної глобалізації, у якому мова відображає не лише технічний прогрес, а й культурно-етичні виміри наукового розвитку.

Складна лексика у сфері науки й технологій у німецькомовних масмедіа виконує подвійну функцію: з одного боку, вона забезпечує термінологійну точність і концептуальну лаконічність, а з іншого – сприяє інтернаціоналізації німецького наукового простору, уможливаючи взаєморозуміння між різними науковими культурами.

У сфері **культури/суспільства** інтеркультурна семантика складної лексики в німецькомовному медіадискурсі представлена найяскравіше, адже саме тут мова виконує не лише номінативну, а й ціннісно-інтерпретаційну функцію. Складні слова, утворені на основі запозичень, гібридних структур і культурно маркованих компонентів, є засобом відображення соціальних трансформацій, етичних дилем та нових культурних ідентичностей, що формуються в умовах глобалізації, міграції й цифрової комунікації.

У німецькій пресі простежуємо тенденцію до активного використання інтеркультурних композитів у культурно-суспільних рубриках «Gesellschaft», «Kultur», «Feuilleton», «Meinung», «Debatte», де складна лексика стає інструментом концептуалізації нових соціокультурних явищ. До найпоширеніших належать лексеми з англомовними, франкомовними чи навіть гібридними компонентами, що репрезентують процеси культурної інтеграції та ціннісного переосмислення: *Cancel-Culture-Debatte*, *Gender-*

*Sternchen-Regel, Diversity-Strategie, Inclusion-Agenda, Body-Positivity-Bewegung, Social-Media-Diskurs, Postcolonial-Studies, Culture-Clash, Empowerment-Politik, Identity-Politics-Debatte* тощо.

Такі композити позначають не лише нові соціальні явища, а й перетин культурних парадигм, у якому німецька мова виступає засобом осмислення глобальних етичних ідентифікаторів – рівності, різноманіття, прав людини, гендерної інклюзії. Англomовні елементи в цих структурах виконують роль концептуальних маркерів глобального суспільного дискурсу, тоді як німецькі компоненти забезпечують семантичну інтеграцію в локальний контекст.

Характерною рисою культурно-суспільного поля є прагматична насиченість і емоційна валентність складної лексики. Лексеми типу *Gendergerechtigkeit, Diversitätsbewusstsein, kulturübergreifend, wertorientiert, diskriminierungskritisch, identitätspolitisch* виявляють оцінний потенціал, що відображає соціальні ідеали толерантності, справедливості та інклюзії. Через них мова преси фіксує зсув суспільної парадигми від традиційних норм до нових форм культурної чутливості.

Складні слова в цій сфері нерідко функціонують як семантичні конденсати соціокультурного досвіду. Наприклад: *Die **Cancel-Culture-Debatte** zeigt, wie tief kulturelle Konflikte in den digitalen Raum hineinreichen* (Die Zeit, 08.04.2024); *Die **Gender-Sternchen-Regel** bleibt ein Symbol gesellschaftlicher Inklusion* (Süddeutsche Zeitung, 15.09.2023); ***Diversitätsstrategien** verändern die Unternehmenskultur nachhaltig* (FAZ, 02.03.2024), де композити набувають функції ціннісних репрезентантів суспільного дискурсу, через які виражається ставлення до актуальних морально-культурних питань – свободи висловлювання, рівності, культурної пам'яті, ідентичності.

Інтеркультурність культурно-суспільного поля виявляється і в поширенні гібридних дефісних моделей, які поєднують елементи англійської, німецької та латинської основ, створюючи багаторівневу семантичну структуру: *Social-Media-Kultur, Hybrid-Identität, Post-Growth-Ästhetik, Open-Society-Ideal, Gender-Mainstreaming-Strategie*. Ці моделі засвідчують інтелектуалізацію

культурного словотвору – тенденцію до формування складних лексем як аналітичних понять, що позначають не просто явище, а його ідеологічний і ціннісний вимір.

У прагматичному вимірі така лексика формує мову суспільного консенсусу, що апелює до спільних гуманістичних засад і водночас зберігає простір для полеміки. Лексеми типу *gesellschaftskritisch*, *diskriminierungskritisch*, *moraltheologisch*, *wertneutral* виконують дискурсивну функцію оцінності, утверджуючи інтелектуально-етичний стиль сучасної публіцистики. Через це інтеркультурна складна лексика стає медіатором між етичним і когнітивним вимірами культури, поєднуючи аналітичну точність з емоційною чутливістю суспільного висловлення.

Тому інтеркультурна семантика культурно-суспільного дискурсу у німецьких масмедіа постає як механізм культурної рефлексії й соціального моделювання, у якому складна лексика виконує функцію кодування нових форм спільної ідентичності. Через композити типу *Diversity-Strategie*, *Inclusion-Agenda*, *Gendergerechtigkeit*, *Kulturpolitik*, *Cancel-Culture-Debatte*, *Identitätspolitik* сучасна німецька мова медіа відтворює процес переосмислення гуманістичних і демократичних цінностей у глобальному комунікативному просторі. Таким чином, культура слова в німецькій пресі стає відображенням культури суспільного мислення – відкритої, полівалентної, інтеркультурно інтегрованої.

### **Висновки до розділу 3.**

У німецькомовному медіадискурсі складна лексика чітко корелює з жанровою структурою. В інформаційних жанрах як *Meldung*, *Nachricht*, *Bericht*, композити виконують передусім номінативно-референтну функцію; в аналітичних (*Kommentar*, *Analyse*, *Hintergrundbericht*) – когнітивно-інтерпретативну (моделювання причинно-наслідкових зв'язків і концептуальних рамок); у публіцистичних (*Feuilleton*, *Essay*, *Kolumne*) – ціннісно-рефлексивну, а в розслідувальних форматах – етично-викривальну.

Серед проаналізованих нами німецькомовних видань знаходимо: «Die Zeit» демонструє підвищену щільність терміноспецифічних композитів у довгих аналітичних форматах; «Der Spiegel» поєднує новинно-аналітичні та розслідувальні тексти, де композити набувають критично-оцінної сили; «Süddeutsche Zeitung» фокусується на соціально-правових і гуманістичних темах, стимулюючи гібридизацію жанрів; «Frankfurter Allgemeine Zeitung» підтримує економіко-політичний профіль із домінуванням інституційно-правової та фінансової лексики.

Найпродуктивнішою моделлю словотвору є модель «N + N», що забезпечує семантичну компресію й точність. Значущими залишаються моделі «Abk. + N», «A + N», «A + A» та гібридні дефісні форми, що відображають транскультурну інтеграцію англіцизмів. Композити кодують провідні тематичні поля – політики, економіки, науки й культури – виконуючи функції номінації, оцінювання та медіації між глобальними концептами й локальним досвідом. Вони підсилюють експертність, забезпечують інформаційну щільність і служать інструментом когнітивної навігації.

Корпусні дані підтверджують стабільно високу частку композитів у пресі. Простежується перехід від дефісної графіки до злитого написання (*KI-Gesetz*), що відображає стандартизацію й конкуренцію між англомовним та німецьким поняттями.

Отже, інтеркультурні композити є ядром когнітивно-прагматичної організації медіатексту та поєднують економію мовних засобів, інтерпретативну глибину та транскультурне посередництво. Унаслідок цього формується нова лінгвокультурна норма німецької преси – відкрита, гнучка й адаптивна до глобальних комунікативних змін.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження засвідчило, що інтеркультурна складна лексика посідає центральне місце у сучасному німецькомовному медіадискурсі, відображаючи процеси глобалізації, мовної гібридизації та динаміку когнітивно-комунікативного навантаження журналістських текстів. Композити функціонують не лише як засіб мовної економії, а й як ключовий інструмент концептуалізації знань, відтворення суспільних цінностей і транскультурного посередництва між глобальними і локальними контекстами.

У результаті систематизації наукових підходів до дефініції складних слів і запозиченої лексики з'ясовано, що інтеркультурна складна лексика становить системне явище, тісно пов'язане з глобалізаційними процесами та інтенсифікацією міжкультурних контактів у медіасфері. Композити у сучасній германістиці розглянуто як поліструктурні одиниці, що поєднують морфологічну, семантичну та прагматичну організацію – переважно англіцизми, латинізми та грецизми – і водночас зберігають морфологічну цілісність німецької мови. Це свідчить про високу адаптивність німецької словотвірної системи та її здатність до інтеграції іншомовних компонентів без порушення структурної норми.

Аналіз типових складних лексем та запозичень у сучасних німецьких медіатекстах показав, що вони репрезентують ключові глобалізаційні тенденції – передусім цифровізацію, європейську інтеграцію, трансформацію соціальних і культурних практик. Найчастотнішими є композити з англomовним першим компонентом (*Online-*, *Event-*, *Media-*, *Cyber-*), що слугують маркерами технологічної модернізації та глобальної комунікації. Це свідчить про активну участь німецької мови в інтернаціональному інформаційному обміні при збереженні її словотвірної ідентичності.

Жанрово-дискурсивний аналіз засвідчив, що функціонування композитів безпосередньо корелює з жанровою специфікою текстів. У новинних жанрах (*Meldung*, *Bericht*, *Nachricht*) композити реалізують номінативно-референтну функцію, в аналітичних (*Kommentar*, *Analyse*, *Hintergrundbericht*) –

когнітивно-інтерпретативну, у публіцистичних (*Feuilleton, Essay, Kolumne*) – ціннісно-рефлексивну, а в розслідувальних матеріалах – етично-викривальну. Тому, складні слова не лише передають інформацію, а й формують концептуальні межі медійного дискурсу.

На матеріалі провідних німецьких видань «Die Zeit», «Der Spiegel», «Süddeutsche Zeitung», «Frankfurter Allgemeine Zeitung» доведено, що медіа відіграють провідну роль у трансформації та адаптації лексичних одиниць іншомовного походження. Завдяки високому дериваційному потенціалу німецької мови іншомовні компоненти інтегруються у композити, формуючи нові лексико-семантичні зв'язки та стилістичні відтінки. Це сприяє появі гібридних структур, які водночас відображають глобальні процеси та зберігають національну мовну специфіку.

У семантичному аспекті композити формують основні тематичні поля сучасного медіадискурсу: політичне, економічне, науково-технологічне й соціокультурне. Виконують не лише номінативну, а й когнітивну, інтерпретативну та медіативну функції, виступаючи засобом транскультурного посередництва між глобальними концептами та локальним досвідом.

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що інтеркультурна складна лексика є ядром когнітивно-прагматичної організації німецькомовного медіадискурсу, забезпечуючи його інформаційну щільність, точність, інтерпретативну глибину та ціннісну наснаженість, що слугує засобом відображення динаміки суспільних процесів і формує нову лінгвокультурну норму сучасної німецької журналістики – відкриту, гнучку, інтернаціоналізовану та адаптивну до глобальних комунікативних трансформацій.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко Ю.О., Безугла Л.Р., Белозьорова О.М. Від слова до діла: лінгвопрагматика дискурсу: колективна монографія. Вінниця: Нова Книга, 2020. 368 с.
2. Галушко Т.В. Складні слова в німецьких медіатекстах періоду воєнних дій в Україні. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. Вип. 6. 2024. С. 5-10.
3. Карпюк В.А. Класифікація способів словоскладання в сучасній німецькій мові. *Філологічні студії*. 2016. Вип. 14. С. 75-81.
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 464 с.
5. Магеррамова М.А. Семантико-синтаксична класифікація термінів-комполітів у німецькій мові. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. № 5. С. 91-94.
6. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ: КМ Академія, 2004. 164 с.
7. Мацько Л.І. Культура мови і стилістика. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 368 с.
8. Пірог І. І. Сучасний німецький медіадискурс та його диференційні ознаки. *Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів* : матеріали VI наукової конференції з міжнародною участю. 17 березня 2018 р. Харків, 2018. С. 80-85.
9. Попкова О.А. Комунікативно-прагматичний потенціал оказіональних складних слів у газетному дискурсі початку ХХІ сторіччя : дис. ...ступеня доктора філософії: 035 Філологія. Херсон-Івано-Франківськ, 2025. 303 с.
10. Шавлач Ю.В., Лазебна О.А., Хоменко О.А. Німецькомовний ювенальний медіадискурс як фрагмент картини світу підлітка: лінгвокогнітивне дослідження. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70). № 3. Ч. 1. 2020. С. 200-204.

11. Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften. Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache (DWDS): Das Wortauskunftssystem zur deutschen Sprache in Geschichte und Gegenwart. <https://www.dwds.de/>
12. Bernstein, Richard. Germans find «Denglish» easy on the tongue: English words creeping into their Language. *National Post (Toronto)*, 2004. P. 1-4.
13. Bolten, J. Interkulturelle Kommunikation: Grundlagen, Methoden, Anwendungen. Erfurt: Universität Erfurt. 2020.
14. Booij Geert The Grammar of Words. An Introduction to Linguistic Morphology. Oxford, 2012.
15. Busse, Ulrich. Anglizismen in Europa in Vergangenheit und Gegenwart. Berlin: Frank & Timme, 2011.
16. Cassirer E. Philosophie der symbolischen Formen. Hamburg : Meiner Verlag, 2002. 354 pp.
17. Coats, Steven. Lexicon geupdated: New German anglicisms in a social media corpus. *European Journal of Applied Linguistics*, 2019. 7(2), P. 255-280.
18. Das Fremdwörterbuch 9., aktualisierte Auflage Auf der Grundlage der neuen amtlichen Rechtschreibregeln. Dudenverlag. Band 5. Mannheim. Leipzig. Wien. Zürich. 2009. 1104 s.
19. Donalies, Elke Die Wortbildung des Deutschen. Ein Überblick. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2002.
20. Duden. Wortbildung der deutschen Sprache. Mannheim : Dudenverlag, 2016. 447 S.
21. Eisenberg P. Das Fremdwort im Deutschen. Berlin/Boston: De Gruyter. 2013.
22. Fix, Ulla Was heißt Texte kulturell verstehen? Ein- und Zuordnungsprozesse beim Verstehen von Texten als kulturellen Entitäten. *Verstehen. Grammatik und darüber hinaus*. Berlin, New York: de Gruyter, 2006. S. 254-276.
23. Fleischer W., Barz I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Berlin : de Gruyter, 2012. 368 S.
24. Hilgendorf, Suzanne K. English in Germany: contact, spread and attitudes. *World Englishes*, 2007. 26(2), P. 131-148.

25. Höhle, Tilman Über Komposition und Derivation: Zur Konstituentenstruktur von Wortbildungsprodukten im Deutschen. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 1982. 1. S. 76-112.
26. Humboldt W. von. Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues. Berlin : Francke Verlag, 1836. 511 s.
27. Langenscheidt. Wörterbuch“. <https://de.langenscheidt.com/>
28. Lotman, Jurij. Kultur und Explosion. Berlin : Suhrkamp, 1992. 295 s.
29. Matras Y. Language Contact. Cambridge : Cambridge University Press, 2009.
30. Oebel, Guido. Denglisch (= Deutsch + Englisch): Wenn Sprachen miteinander «kollidieren». *Journal of the Faculty of Culture and Education*, 2011. 16 (1). S. 143-148.
31. Onysko, Alexander. Anglicisms in German: Borrowing, lexical productivity, and written codeswitching. Berlin, New York: Walter De Gruyter. 2007.
32. Onysko, Alexander. Anglicisms in German: From iniquitous to ubiquitous?. *English Today* 20 (1). 2004. P. 59-64.
33. Pierantozzi, C., & Cocchi, G. Mixed compounds in code-switching contexts. *LingBaW. Linguistics Beyond and Within*. 2024. 10. P. 177–193.
34. Pürer H. Publizistik und Kommunikationswissenschaft. Konstanz : UVK, 2014.
35. Püschel, Ulrich Präsentationsformen, Texttypen und kommunikative Leistung der Sprache in Zeitungen und Zeitschriften. *Medienwissenschaft. Ein Handbuch zur Entwicklung der Medien und Kommunikationsformen*. Teilband. Berlin/New York: W. de Gruyter, 1999. S. 864-880.
36. Schlobinski, Peter; Siever, Torsten. *Sprachliche Kommunikation in der digitalen Welt*. Berlin, Wiesbaden, Hannover: forsa, GfdS, mediensprache. 2018.
37. Schmid, H.-J. The Dynamics of the Linguistic System. Oxford: Oxford University Press. 2020. 389 p.
38. Spencer, Andrew Morphological Theory: An Introduction to Word Structure in Generative Grammar. Oxford: Blackwell, 1991.

39. Van Dijk T. Society and Discourse. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 307 p.
40. Wierzbicka A. Cross-Cultural Pragmatics. Berlin. New York: Mouton de Gruyter. 2003. 541 p.
41. Wierzbicka A. Understanding Cultures through Their Key Words. New York : Oxford University Press, 1997. 328 p.
42. Wodak R. The Politics of Fear. London. 2015. 238 p.